

Rechtskundig Weekblad

Vereeniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elken Zondag

Abonnementsprijs : 100 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Alle rechterlijke uitspraken, artikels en andere bijdragen, alsook boeken ter bespreking te zenden aan den secretaris-hoofdopsteller.

Mr RENE VICTOR

Italiëlei, 99, Antwerpen

Opgaaf betreffende intekening en adreswijziging, aanvraag van losse nummers en alle mededeelingen betreffende het beheer te zenden aan den secretaris-schatbewaarder

Mr JOHN STOCKMANS

Mechelsche Steenweg, 201, Antwerpen

DE OPRICHTING VAN EEN RAAD VAN STADE

Rede uitgesproken door Mr. VAN HOUWE op de plechtige openingszitting van het Vlaamsch Pleitgenootschap te Brussel op 23 October 1937

De Oprichting van een « Raad van State » is een vraagstuk dat ongetwijfeld in het brandpunt van de belangstelling staat en — hopelijk — thans zijne oplossing nabij is.

Wanneer men even de rechtsliteratuur doorbladert die over het vraagstuk handelt, en na gaat hoe deze kwestie overal in den lande en in alle soort vergaderingen het voorwerp van besprekingen uitmaakt, dan is men onaangenaam getroffen door het eerder gering aandeel dat de Vlaamsche opinie, en meer bepaaldelijk de Vlaamsche juristenwereld, aan deze nochtans zoo belangrijke gedachtenwisselingen genomen heeft. Een lofwaardige uitzondering hierop is het werk van rechter De Coster, waarop ik de gelegenheid zal hebben verder terug te komen.

Deze vaststelling doet des te vreemder aan, daar het ontbreken van een onafhankelijke en onpartijdige bestuurlijke rechtsmacht in het verleden, een pijnlijken weerslag gehad heeft op de na-oorlogsche periode van de Vlaamsche beweging en de oplossing die thans aan het vraagstuk zal gegeven worden, ongetwijfeld ook voor onze volksgemeenschap van overwegend belang zal zijn.

Deze bedenking is dan ook niet vreemd gebleven aan de keuze van dit onderwerp, waar ik het groote voorrecht mocht genieten voor deze hooggeachte vergadering de traditioneele openingsrede te houden.

De noodzakelijkheid van een Raad van State of, beter gezegd, een « Hof voor Bestuurlijke Geschillen » — want daar komt het in de eerste plaats op aan — wordt thans door niemand meer ontkend.

De openbare meening in dit land werd herhaaldelijk in beroering gebracht door enkele feiten, die uit reden van het zware leed dat zij veroorzaakten of de groote schade die zij verzuimden te herstellen, onvermijdelijk het rechtsgevoelen van de massa diep moesten krenken.

Moet ik hier gewagen van het feit dat in 1866 een Luiksche vrouw door een beslissing van het schepencollege op de registers der on-tucht-vrouwen opgeschreven werd, en voor de rechtbank gedaagd onder betichting zich niet te hebben onderworpen aan het gezondheids-onderzoek, tot verscheidene geldboeten verwezen werd. Toen zij, in hooger beroep, het bewijs kon leveren dat zij geenszins een vrouw van verdachte zeden was, en daarop tot tweemaal toe was vrijgesproken, werd ook telkenmale het vonnis dat haar vrijsprak door het Hof van Cassatie verbroken in naam van het principe « dat de scheiding der machten zich verzet tegen het onderzoek, door den gewonen rechter, naar de behoorlijkheid der daden van het Bestuur met de bedoeling deze daden stop te zetten of de gevolgen ervan te belemmeren ».

Is het te verwonderen dat het volksgemoed

in opstand kwam toen in 1905 bij de 75e verjaaring van 's lands onafhankelijkheid in het Jubelpark te Brussel, een man onthoofd werd door een kanonschot en de bevolking vernam dat de Staat voor het gebeurde niet verantwoordelijk kon gesteld worden en een actie tot schadevergoeding ten voordeele der erfgenamen dus uitgesloten was.

Kan het ontkend worden dat een gedeelte der openbare meening het als een onrechtvaardigheid aanvoelde, toen, nog niet zoo lang geleden, een vooraanstaand ambtenaar uit een onzer ministerieele departementen, tegen het advies in van een commissie van hogere ambtenaren die zijn geval onderzocht had, door den minister uit zijn ambt ontzet werd, zonder dat hij de gelegenheid had om bij een onpartijdig en onafhankelijk bestuurlijk gerecht, zijn verhaal te nemen.

Buiten deze enkele meer uitzonderlijke gevallen die onvermijdelijk de verbeelding der massa moesten treffen, zijn er tal van andere gevallen van onrechtvaardige behandeling, van bijna dagelijksche rechtsweigering die mede in de breede lagen der bevolking de noodzakelijkheid van een hervorming hebben doen aanvoelen.

Daar ik mij voorgesteld had met deze lezing de verbeteringen aan te duiden die aan ons administratief recht zouden moeten aangebracht worden, is het noodig dat ik U voorafgaandelijk een beeld schetse van den administratieven rechtstoestand van den staatsburger in dit land, zooals die voortspruit uit ons grondwettelijk systeem; dat ik U aantoon hoe dit grondwettelijk systeem zijn uitdrukking vindt in onze gewone wetten, op welke wijze het in de dagelijksche praktijk toegepast wordt en hoe dat systeem sinds 1830 aanleiding gegeven heeft tot diverse, maar steeds opbouwende kritiek, die haar uiteindelijke doel bereikt heeft in de wetsvoorstellen, welke thans de aandacht hebben van het Parlement.

De artikelen van de grondwet die hiervoor rechtstreeks in aanmerking komen zijn in de eerste plaats :

art. 92 en 93 : waarbij bepaald wordt dat de betwistingen over burgerlijke rechten behooren tot de uitsluitende bevoegdheid van de rechtbanken, terwijl de betwistingen over politieke rechten insgelijks tot de bevoegdheid van de rechtbanken behooren behalve de door de wet aangegeven uitzonderingen.

Daaruit blijkt dat de wetgever aan de kennis

van de rechtbanken slechts die betwistingen kan onttrekken die gaan over « politieke » rechten. Daaronder zijn begrepen niet alleen diegene die een zeker aandeel in de uitoefening van de openbare macht in zich sluiten — zooals het kiesrecht — maar ook het geheel van rechten die, zonder daarom burgerlijke rechten te zijn, nochtans bestaan ten voordeele van enkelingen of politieke lichamen ten overstaan van het bestuur en dan ook zekere verplichtingen in hoofde van dat bestuur met zich brengen.

Zulke rechten zijn onder meer : het recht voor den belastingplichtige om niet hooger getaxeerd te worden dan de wet vereischt ; het recht van den ambtenaar om niet onrechtmatig ontslagen te worden ; het recht voor een nijveraars, om niet een onrechtmatige weigering op te loopen bij de aanvraag tot uitbating van zijn bedrijf ; het recht voor een gemeente om niet belast te worden door de regeering met uitgaven die de wet niet zou toelaten.

Terecht schreef dan ook op 10 December 1920 Stafhouder Dejongh in zijn rapport aan het raadgevend Comité bij het Departement van Justitie, dat art. 93 van de Grondwet juist doelt op deze rechten, welke men beter « administratieve » rechten zou kunnen noemen, waarvan het belang zeer groot is en die evenals alle andere rechten dienen beschermd en gevrijwaard te worden.

In art. 107 van de Grondwet wordt bepaald dat de Rechtbanken en Hoven de besluiten en algemeene, provinciale of gemeentelijke reglementen slechts zullen toepassen voor zoover zij in overeenstemming zijn met de wetten.

Hierbij wordt dus aan het Gerecht uitdrukkelijk machtiging gegeven die besluiten en reglementen in bepaalde gevallen niet toe te passen, wat neerkomt op een recht van onthouding doch niet toelaat, het onwettelijk bevonden reglement te vernietigen.

Art. 108 - 5° geeft machtiging tot tusschenkomst aan den koning of de wetgevende macht om te beletten, dat de provincie- of gemeenteraden buiten hunne bevoegdheid zouden treden of het algemeen belang zouden schaden.

Het is klaarblijkelijk dat het opzet van den wetgever geweest is het algemeen belang te beschermen tegen mogelijke inbreuken door de plaatselijke overheden en dat hij niet eens gedacht heeft aan een nochtans zoo noodige bescherming van de belangen der enkelingen daar hij ten onrechte de overtuiging was toegedaan

dat de Rechtbanken volstonden om die belangen te vrijwaren.

Het zal volstaan U nog even te wijzen op de artikelen 25 tot 31, 67 en 78, waarbij gehandeld wordt over de scheiding der machten en voor ieder van die machten een speciaal gebied wordt afgebakend, om U meteen het grondwettelijk kader, waarin ons gansch administratief leven zich beweegt, te hebben aangegeven.

Dit grondwettelijk regime werd dan verder door den wetgever uitgewerkt onder meer in de Provinciale en Gemeentelijke Wet.

Art. 89 van de provinciewet bepaalt dat de Koning binnen een bepaalden termijn de besluiten van de provinciale raden kan vernietigen die het algemeen belang krenken, of buiten hunne bevoegdheid vallen terwijl anderzijds art. 78 van de gemeentewet ook bepaalt dat de Koning, bij een met redenen omkleed besluit, de beslissingen van de gemeente-overheden kan vernietigen, alweer wanneer die met de wetten in strijd zijn of het algemeen belang krenken.

Wij staan hier voor wat men in ons administratief recht genoemd heeft : « la tutelle administrative ». Ik zal verder kunnen aantonen hoe deze voogdij totaal onvoldoende is.

Een hogere administratieve rechtsmacht werd door de wetgeving niet voorzien en de beslechting van alle geschillen waar het centraal of plaatselijk bestuur bij betrokken is, wordt overgelaten aan politieke organisaties of aan de administratie zelf die aldus terzelve tijd rechter en partij in het geding is.

Aldus beslist onder meer de Bestendige Afvaardiging der Provincie inzake geldigverklaring van gemeente-verkiezingen, over betwistingen omtrent het onderhoud van niet-bevaarbare rivieren, inzake gemeentebelastingen op het verhaal van den belastingplichtige.

Voor de gemeentelijke ambtenaren en de ambtenaren van openbare weldadigheidsinstellingen die onrechtvaardig getroffen werden door een maatregel van de gemeente of van die instelling, is in principe een verhaal bij den Koning mogelijk.

Anderzijds staan wij in zake rechtstreeksche belastingen voor een hybridisch systeem waarbij men zich eerst moet wenden tot de administratie zelf in den persoon van den provincialen directeur en daarna tegen de door hem genomen beslissing beroep kan inslaan bij onze Hoven van Beroep.

Daaraan kan men nog toevoegen de ontelbare

gevallen waarin praktisch elk verhaal uitgesloten is.

De toepassing van deze alles behalve volmaakte wetgeving gaf daarbij nog aanleiding tot soms vlijmscherpe maar over het algemeen zeer gewettigde kritiek.

Wat onmiddellijk opvalt zoodra men het veld van het administratief recht betreedt is het groot gebrek aan rechtsleer en rechtspraak.

Het politiek karakter van de organismen die meestal door de wet geroepen zijn om zekere geschillen te beslechten, heeft afbreuk gedaan aan de waarde van de door hen genomen beslissingen die meestal niet beantwoorden aan de grondvereischen van een goede rechtspraak : juridische scholing en onpartijdigheid. En waar het de administratie zelf is die moet beslissen, is zij natuurlijk van vooroordeel niet vrij te pleiten daar zij vooral het eenzijdig staatsbelang op het oog heeft zonder de noodige aandacht te schenken aan de rechtspositie van den enkeling.

Het ontbreken van elk tegensprekelijk debat, de geheimhouding der dossiers — die daarbij over het algemeen onvolmaakt en in elk geval eenzijdig samengesteld zijn — de onmogelijkheid voor den enkeling om de administratieve overheid te dwingen uitspraak te doen over zijn geval, zijn tal van gebreken die een goede rechtsbedeeling uitsluiten.

Het geval der Vlaamsche ambtenaren die na den oorlog uit hun ambt ontzet werden zonder dat de meesten onder hen ooit kennis gekregen hadden van het tegen hen bestaande dossier, bewijst voldoende dat het hier geen ijdel verwijt geldt.

En waar wij advocaten in onze praktijk het als een buitenkans aanzien wanneer wij aan den klient kunnen mededeelen, dat de zaak « zonder gevolg » gebleven is, komt dit zelfde, maar al te goed bekende « laissé sans suite » in administratieve geschillen vaak neer op de meest flagrante rechtsweigerings.

Dat een dergelijke toestand onvermijdelijke reacties moest uitlokken is tamelijk vanzelfsprekend en het kan alleen verwondering wekken, dat men zoo langen tijd heeft moeten wachten vooraleer een definitieve hervorming door het Parlement ernstig in overweging genomen werd.

Wanneer ik U een volledig beeld wil geven van de geschiedenis der administratieve geschillen in ons land, moet ik eerst uwe aandacht

vestigen op het regime dat vóór 1830 bij ons in voege was.

De strekking die van meet of aan in de Fransche Revolutie tot uiting komt is een geweldige reactie tegen de vroeger bestaande parlementen en alle pogingen zijn er op gericht om aan de rechtbanken in zake wetgeving en bestuur elken invloed te ontnemen.

Art. 12 Titel II van de Wet van 16 en 24 Augustus 1790 luidt als volgt : « les fonctions judiciaires sont distinctes et demeurent toujours séparées des fonctions administratives, les juges ne pouvant, à peine de forfaiture, troubler de quelque manière que ce soit, les opérations du corps administratif en citant devant eux les administrateurs, en raison de leurs fonctions ».

Dat is het principe dat ten grondslag ligt en onder de conventie opnieuw bevestigd wordt door de wetten van 16 en 21 fructidor jaar III, waarbij het verbod tot de rechtbanken gericht om kennis te nemen over welke administratieve geschillen ook, opnieuw bevestigd wordt.

De grondwet van 22 frimaire jaar VIII, waarbij het Consulaat wordt ingericht, brengt ook hierin verandering door het tot stand komen van een Raad van State waaraan, volgens art. 52 van deze Grondwet opdracht wordt gegeven, om onder leiding der Consuls de geschillen te beslechten die in bestuurlijke aangelegenheden zouden kunnen rijzen. Het decreet van 5 Nivose jaar VIII, waarbij de Raad van State wordt ingericht, verklaart echter nadrukkelijk in zijn artikel 11 dat de beslissingen van den Raad enkel een « raadgevend » karakter hebben; de Raad bepaalt er zich toe, de decreten voor te bereiden, waarover dan de eerste Consul — en later de Keizer — uiteindelijk zal beslissen met ze al of niet te onderteekenen.

En het zal wel niemand verwonderen dat onder het keizerrijk dat gekenmerkt is, eener zijds door het meest verregaande absolutisme en anderzijds door een stevige administratieve inrichting, de Raad van State herleid wordt tot een werktuig in de handen van den Vorst om de overheersching van het Bestuur op het Gerecht voor goed te vestigen.

De eerste bekommerning bij het tot stand komen van de Vereenigde Nederlanden is dan ook om aan de rechterlijke macht de bevoegdheid terug te schenken die haar door de Revolutie werd ontnomen.

Reeds op 5 Mei 1816 verschijnt een Koninklijk Besluit waarbij aan de Bestuurlijke Overheden,

overeenkomstig art. 165 van de Grondwet, verbonden wordt geschillen van bevoegdheid op te werpen om den normalen gang van het gerecht te belemmeren. En door de Wet van 16 Juni 1816 wordt bepaald op welke wijze de betwistingen over eigendommen, die ingevolge de Fransche wetten bij de Administratieve Overheid aanhangig werden gemaakt, naar de bevoegdheid van de gewone Rechtbanken zullen worden overgebracht.

Het beruchte Koninklijk Besluit op 5 October 1822 door Koning Willem I uitgevaardigd, zou daarin verandering brengen en door zijn strekking ons met één slag terug brengen tot de opvattingen van de Fransche Revolutie, waarbij aan de Administratie de overwegende rol in het staatsleven wordt toegekend.

Uitgaande van het feit, dat de wetten in bepaalde zaken de kennis van sommige bestuurlijke geschillen aan de administratieve overheid zelf opdragen, verklaart het besluit, dat logischerwijze daaruit moet voortvloeien, dat de rechtbanken totaal onbevoegd zijn om over administratieve zaken te oordeelen.

Diensvolgens wordt aan de provincie-gouverneurs opdracht gegeven om tusschen te komen en te beweren dat de zaak niet tot de bevoegdheid behoort van de rechterlijke macht, telkenmale wanneer zij vernemen dat besturen of beambten door de rechtbank gedaagd werden wegens feiten of daden van hun bestuur. Het Openbaar Ministerie is ertoe verplicht te vorderen, dat de rechters zich zouden onthouden kennis te nemen van de betwistingen tot dat de koninklijke beslissing gevallen is, en tegen de rechters, die zouden weigeren zich te gedragen naar de eischen van zulk een requisitorium, worden straffen uitgevaardigd. De Koning behoudt zich het recht voor zelf te beslissen bij een met redenen omkleed besluit, na daarover voorafgaandelijk het advies van den Raad van State te hebben ingewonnen.

Is het niet zonderling, dat diezelfde Grondwet van 1831, waarin het wantrouwen tegenover de uitvoerende macht zoo duidelijk naar voren treedt, den staatsburger nochtans zonder eenig verweer overlevert aan de willekeur der administratie. En moet de uitslag niet gezocht worden juist in den afkeer dien men gevoelde voor den Raad van State die, naar het woord van Prof. Wodon, « apparaissait en tout ceci, moins comme un Tribunal Administratif, que comme un instrument de l'omnipotence Royale ». De

grondwetgever was de meening toegedaan, dat het voldoende was den Raad van State te weren om aan de overheersching der administratie voor goed een einde te stellen en dat de uitgestrekte macht en bevoegdheid, die hij zoo ruimschoots aan de rechterlijke macht had toebedeeld, zou volstaan om de burgers tegen alle mogelijke willekeur van die zijde te beschermen.

Het zou echter maar al te vlug blijken hoe onze rechtbanken, mede onder invloed van de Fransche rechtsleer en niettegenstaande de groote macht hun door de Grondwet toegekend, angstvallig vermeden tusschen te komen telkens wanneer de administratie in het gedrang kwam en aldus aan de rechtsonderhoorigen de bescherming weigerden, waarop zij meenden aanspraak te mogen maken.

Zeër terecht wordt door Prof. Velge de geschiedenis der bestuurlijke geschillen in ons land sedert 1830 ingedeeld in drie tijdperken: het eerste dat gaat van 1831 tot 1857 en door hem genoemd wordt de Parlementaire Periode; het tweede: van 1857 tot 1920: de periode der rechtsleer, en eindelijk het tijdperk van 1920 tot heden, waarin vooral valt aan te stippen eenerzijds de ommekeer in de rechtspraak van het Hof van Verbreking en anderzijds de grondwetsherziening van 1920, waarbij het probleem van een Hof voor Bestuurlijke Geschillen duidelijk voor het Parlement gesteld werd, doch door het Parlement zonder oplossing werd gelaten.

Laten wij hopen, dat thans eindelijk de laatste periode is aangebroken, die men zou kunnen heeten: de periode der verwezenlijking.

Op 30 Mei 1832 werd door den heer de Gorge-Legrand, senator voor Bergen, een wetsvoorstel ingediend, houdende oprichting van een Raad van State of Administratieve Raad, die als voor naamste taak zou hebben de voorbereiding der wetten te verbeteren, maar zich ook onledig zou houden met administratieve geschillen, met dien verstande echter, dat zijn bevoegdheid op dat gebied louter facultatief zou zijn en de Regeering hem slechts zou moeten raadplegen wanneer zij het nuttig oordeelt.

Op 15 Februari 1834 werd het voorstel van wijlen senator Gorge-Legrand door Graaf Duval de Baulieu bij den Senaat opnieuw ingediend. De Regeering, en meer bepaaldelijk de heer Lebeau, Minister van Justitie, na daarover advies te hebben ingewonnen bij advocaat-generaal Plaisant, die een uitbreiding van de bevoegdheid van den Raad inzake bestuursgeschil-

len voorstond, steunde het voorstel bij den Senaat, alwaar het op 5 Mei daaropvolgende aangenomen werd en aan de Kamer ter behandeling overgemaakt. Hier gaf de verslaggever van de Middenafdeeling als zijn meening te kennen, dat het nut van dergelijk organisme niet voldoende bewezen was en concludeerde tot verwerping van het voorstel. De bespreking van dit verslag werd nooit op de dagorde gebracht van de Kamer en door de Kamerontbinding van 1848 verviel het voorstel.

Senator Baron d'Anethan diende in 1855 een wetsvoorstel in, dat klaarblijkelijk geïnspireerd was door dat van 1834: na discussie, die vooral liep over de bevoegdheid inzake voorbereiding der wetten, werd ook dit voorstel aangenomen, doch alweer werd het door een Kamerontbinding ongedaan gemaakt vooraleer het in de Kamer tot een bespreking kwam.

Daarmede eindigde de laatste wetgevende poging en liet het Parlement het aan de rechtsleer over om het vraagstuk nader tot zijn oplossing te brengen.

Een dubbele strekking kwam tot uiting bij de rechtsgeleerden, waarvan de eene groep naar het voorbeeld van Frankrijk de oprichting voorstond van een administratieve rechtsmacht, aan wier oordeel zouden onderworpen worden al de betwistingen die ingevolge de wet of de rechtspraak ontsnapten aan de bevoegdheid der rechtbanken, terwijl de andere de voorkeur gaf aan een uitbreiding der bevoegdheid van de gewone rechtbanken, hetzij door een evolutie van de rechtspraak of een ingrijpen van den wetgever, of desnoods door een grondwetsherziening.

Bij de eerste groep verdient vermeld te worden Edmond Picard, die reeds in 1880 in zijn *Pandectes Belges* met de hem eigen krachtadigheid de oprichtingen van administratieve rechtbanken verdedigde en op het congres voor Administratieve Wetenschappen te Brussel, in 1910, verklaarde: « c'est une aberration de n'avoir pas réalisé cette réforme, seul le souvenir des Tribunaux Administratifs de l'Empire peut expliquer cette situation ».

Op datzelfde congres werd door Mr. Louis André, uit Brussel, een lezing gehouden, waarin hij insgelijks besloot tot de oprichting van een Raad van State, hierbij gesteund door Prof. Orban, uit Luik, die meer bepaaldelijk de grondwettelijkheid van het voorstel verdedigde, terwijl Prof. Eeckhoudt, uit Gent, er zich voor in-

spande om het nut van een Raad van State te doen uitkomen.

Daartegenover stonden Prof. Errera, van de Brusselsche Universiteit, die aan het Hof van Verbreking bevoegdheid wilde toekennen om te beslissen over de geschillen tot vernietiging en de geschillen van bevoegdheid, alsmede de Luikse Professor van der Smissen, die zulk voorstel meer in overeenkomst achtte met den geest van onze Grondwet, die er op gericht is om aan de rechterlijke macht een overwegenden invloed toe te kennen.

In zijn werk « La responsabilité de la Puissance Publique » is Mr. Marcq ook deze meening toegedaan, maar stelt daarbij als subsidiaire oplossing, de oprichting voor van een administratieve rechtsmacht, met dien verstande echter, dat aan die rechtsmacht de noodige waarborgen voor goede rechtsbedeeling gegeven worden.

Prof. Wodon integendeel blijft bij de meening, dat er in ons publiek recht geen plaats is voor een Hof van Bestuurlijke Geschillen en verwacht alle heil van een ommekeer in de rechtspraak, in tegenstelling alweer met den heer M. Bourquin, die na bestudeering van het probleem, zooals het zich in Frankrijk en Engeland voordoet, zijn voorkeur geeft aan de oprichting van een bestuurlijke rechtsmacht.

In 1912, toen door den heer Carton de Wiart, Minister van Justitie, aan den Bestendigen Raad voor Wetgeving opdracht gegeven werd om een wetsvoorstel op te maken waarin de voorwaarden van de verantwoordelijkheid der openbare macht zouden worden vastgelegd, stelde Prof. Nerinckx, uit Leuven, de inrichting voor van een administratief gerecht, hierbij gesteund door Prof. Vauthier, uit Brussel, die vooral de grondwettelijkheid ervan deed uitkomen.

Het ontwerp, dat aldus aan de Regeering werd overgemaakt, stelde voor bevoegdheid toe te kennen aan de burgerlijke rechtbank om te beslissen over den eisch tot vergoeding wegens schade door een daad of een nalatigheid der administratie veroorzaakt. Wanneer echter de daad gepleegd werd in de uitoefening van de Openbare Macht, zou met het vonnis gewacht worden tot het Hof voor Bestuurlijke Geschillen, dat naar billijkheid oordeelt, aan eischer een recht op schadeloosstelling zou toegekend hebben. In dit laatste geval zou het geding voortgezet worden voor de burgerlijke rechtbank, die

dan het bedrag der schadevergoeding zou vaststellen.

Toen in 1914 de oorlog uitbrak, had de Regeering nog niet beslist of zij, al dan niet, het voor twee jaar ingediende voorstel zou bijtreden.

Aldus bereiken wij de derde periode door Prof. Velge aangegeven : de periode der Grondwetsherziening van 1921. De extra-parlementaire commissie belast met het onderzoek van het probleem, stelde in hoofddorde voor, mede onder invloed en op initiatief van den heer procureurgeneraal Leclercq, artikel 106 van de Grondwet als volgt aan te vullen : « La cour de Cassation prononce, d'après le mode réglé par la loi, sur les conflits d'attribution et sur les recours en annulation pour excès de pouvoir formés contre les actes des autorités administratives. »

In ondergeschikte orde werd de volgende tekst voorgesteld : « La loi peut instituer une juridiction chargée de statuer sur les litiges administratifs qu'elle désignera ainsi que sur les recours en annulation pour excès de pouvoir formés contre les actes des autorités administratives. »

Hier vinden wij terug, ditmaal in preciese wetteksten vastgelegd, de twee verschillende opvattingen over de aanvulling van de leemte, waarover allen het eens zijn : enerzijds uitbreiding van de bevoegdheid der gewone rechtbanken, anderzijds oprichting van een afzonderlijk administratief gerecht.

Hierbij dient nog aangestipt te worden, dat langzamerhand het zwaartepunt van de discussie verplaatst werd van het probleem der voorbereiding der wetten, zooals dit aanvankelijk het geval was, naar het vraagstuk der bestuurlijke geschillen, dat uitsluitend het voorwerp uitmaakt van het eerste, tweede en derde wetsvoorstel Carton de Wiart, respectievelijk in 1930, 1934 en 1936 ingediend.

Het voorstel van de extra-parlementaire commissie aan de Regeering werd door haar nooit officieel bij de Kamer aanhangig gemaakt.

Inmiddels deed zich een hoogst belangrijke gebeurtenis voor : het Hof van Verbreking, bij arresten van 1917-1920 en 1920, stelde plots een einde aan zijn vroegere rechtspraak en daarbij tegemoet komende aan den wensch van Prof. Wodon, die den toestand liefst veranderd zag « par un reverement de la jurisprudence », aanvaardde in zekere gevallen de verantwoordelijkheid van den Staat.

Mede onder invloed van de Fransche Rechts-

leer had ons Hof van Verbreking tot dan toe de fictie aangenomen van den Staat handelende ofwel als openbare macht ofwel als rechtspersoon. In zijn eerste hoedanigheid kon geen enkele administratieve daad door hem gesteld, ooit aanleiding geven tot kritiek, zelfs indien daarbij de wet geschonden werd. Uit naam van het principe van de scheiding der machten had de rechtbank geen bevoegdheid om de aldus gestelde daad te beoordeelen; wat in de meeste gevallen neerkwam op formeele rechtsweigering tegenover degenen, die een eisch tot schadevergoeding tegen den Staat hadden ingesteld en aanleiding gaf tot de ergerlijke feiten, waarvan bij het begin van deze lezing gewag gemaakt werd.

Dat deze opvatting niet strookte met den geest van onze grondwet, werd door procureur-generaal Leclercq op schitterende wijze uiteengezet en ingaande op het door hem uitgebrachte advies, nam het Hof van Verbreking aan, dat telkenmale een burgerlijk recht door den Staat geschonden werd, deze laatste in elk geval verplicht was de geleden schade te herstellen.

Hoe belangrijk deze wijziging in de rechtspraak ook moge zijn, toch is zij onvoldoende gebleken, om al de moeilijkheden op te lossen die zich op administratief-rechterlijk gebied kunnen voordoen.

Een gansche reeks administratieve rechten, die met den dag aan belangrijkheid winnen, blijven zonder eenige gerechterlijke bescherming.

De betwistingen, die heden ten dage nog immer onbeslecht blijven bij gemis aan een bestaand organisme dat er over uitspraak zou kunnen doen, of wier behandeling niet geschiedt met voldoende waarborgen voor een degelijk onderzoek en een onpartijdige uitspraak, zijn velerlei en kunnen best, naar Fransche rechtspraak, onderverdeeld worden in geschillen van volle rechtsmacht en geschillen van vernietiging.

Onder geschillen van volle rechtsmacht worden begrepen alle gevallen waarbij de verantwoordelijkheid van de openbare macht in het gedrang komt en waarvan de rechterlijke macht, niettegenstaande de nieuwe rechtspraak van het Hof van Verbreking, geen kennis zal kunnen nemen.

Een eerste reeks zijn de zoogenaamde regeringsdaden die een zuiver « politiek » karakter hebben en nooit voor, om het even welke rechts-

macht, aanleiding kunnen geven tot rechtstreekse verantwoordelijkheid van den Staat. Zulke daden zijn o.m. bijeenroeping van de Kamer door de Regeering, daden van openbare veiligheid, daden van buitenlandsch politiek beleid, als het afsluiten van verdragen, enz.

Daarnaast hebben wij dan een reeks gevallen waarin de oppermachtige beslissing aan de administratie zelf opgedragen wordt zoo: de beslissing waarbij een nijverheidsinstelling al dan niet als gevaarlijk moet worden beschouwd, de beslissing waarbij een gebouw bouwvallig verklaard wordt.

In deze gevallen gelden de beslissingen der administratieve overheden als de uitdrukking van de wettelijke waarheid en het is den rechtbanken niet toegelaten deze waarheid te betwisten.

Van zekere zijde werd er voorgesteld al de wetten, die daarop betrekking hebben, stuk voor stuk te herzien en telkens aan de rechterlijke macht bevoegdheid te geven om over die daden controle uit te oefenen, doch men ziet al dadelijk in, dat dit onbegonnen werk zou zijn en noodzakelijkerwijze vele gevallen over het hoofd zouden gezien worden.

Het ware dan ook veel beter en doelmatiger om door een algemeene wet een verhaal mogelijk te maken bij een administratieve rechtbank voor alle gevallen, waarin de beslissing thans in eersten en laatsten aanleg aan de administratie zelf overgelaten wordt.

Eindelijk zijn er een laatste reeks gevallen, waarin de eisch gegrond is, niet op een burgerlijk of een politiek recht, maar uitsluitend op een administratief belang: aldus de geschillen van bevoegdheid tusschen een gemeente en de administratie van bosschen en waterwegen, geschillen tusschen een gemeente en de hogere overheid omtrent wijzigingen aangebracht aan het weggennet, aldus nog: geschillen tusschen verschillende gemeenten omtrent de verdeling van hunne wederzijdsche lasten.

Het is vanzelfsprekend dat alleen een Hof voor Bestuurlijke Geschillen hier met de noodige waarborgen over de wederzijdsche eischen van partijen oordeelen kan.

Er kunnen zich echter ook gevallen voordoen waarin de eisch niet strekt tot het verkrijgen van schadevergoeding wegens het schenden van een privaats- of administratief recht en ook niet gegrond is op een administratief belang, maar rechtstreeks en uitsluitend gericht is tegen de

daad zelf van de administratieve overheid, daad die als onwettelijk voorkomt en waarvan derhalve de vernietiging aangevraagd wordt; dit zijn de geschillen van vernietiging of geschillen van onwettelijkheid.

Grondslag van het verhaal is de onwettelijkheid van de gestelde daad. Deze onwettelijkheid kan verschillende oorzaken hebben: de administratieve overheid heeft zekere essentiële vormen niet nageleefd, de administratieve daad gaat uit van een onbevoegde overheid of schendt de wet; dan staat men voor « machtsverschrijding ».

Daartegenover staat het geval van « machtsafleiding », wanneer de gestelde daad uiterlijk als wettig voorkomt, zij gaat uit van een bevoegde overheid, is volkomen in orde met den tekst van de wet, doch de overheid gebruikt haar macht met een andere bedoeling dan deze, waarvoor die macht haar gegeven werd. Dit is, wat Prof. Errera terecht genoemd heeft: « la pire espèce d'excès de pouvoir ».

Wanneer dergelijke machtsovertredingen of machtsafleidingen zich in ons land voordoen, is elk verhaal — praktisch althans — uitgesloten.

Tegenover het centraal gezag hebben we geen ander middel van verweer dan het toezicht van de Kamers, meer bepaaldelijk bij wijze van interpellatie: hierop verder aan te dringen zou mij als bittere ironie voorkomen.

Waar het de plaatselijke overheden betreft, bestaat alleen de administratieve voogdij met al de daaraan verbonden tekortkomingen en gebreken; de onmogelijkheid voor den enkeling om de overheid te dwingen zich over zijn geval uit te spreken, de ontoereikendheid van artikel 107 van de Grondwet, waarbij de rechtbanken wel kunnen weigeren den onwettelijken maatregel toe te passen, dit echter alleen in een bepaald geval en nadat eerst vervolgingen op grond van de onwettige verordening werden ingesteld.

Dat een radicale hervorming hoogst noodig is, wordt algemeen aangenomen. Het meeningsverschil bestaat omtrent het middel tot verbetering. De twee groote reeds gekende strekkingen komen hierbij tot uiting: eenerzijds uitbreiding van de bevoegdheid der gewone rechtbanken, anderzijds oprichting van een speciale administratieve rechtsmacht.

Deze dubbele strekking van de rechtsleer vindt men terug in de praktische verwezenlijkingen: zoo kunnen al de landen, die het vraag-

stuk reeds opgelost hebben, onderverdeeld worden in twee hoofdgroepen: landen met controle der gewone rechtbanken en landen met speciale rechtbanken.

Tot de eerste groep behoort o.m. Engeland, waar de verantwoordelijkheid van de ambtenaren niet wordt betwist. De gewone rechter beoordeelt er de wettelijkheid der administratieve daden. In sommige gevallen stelt hij zich gewoon in de plaats van de administratie, wanneer hij uitspraak doet bij « gebiedende » of « verbiedende » beslissingen, die de ambtenaren op straf van boete verplicht zijn na te leven.

Zulks is het geval wanneer de ambtenaar een macht uitoefent, die hem door de wet niet toegekend werd, wanneer hij zijn macht is te buiten gegaan of er een verkeerd gebruik van gemaakt heeft of ook nog wanneer hij zich schuldig heeft gemaakt aan een zware fout in de uitoefening van zijn ambt.

De uitgebreide bevoegdheid van den gewonen rechter is natuurlijk een waarborg voor onafhankelijke en onpartijdige rechtspraak. Doch men kan zich afvragen of het wel wenschelijk is, dat de rechter — zij het dan enkel in bepaalde gevallen — zich in de plaats stelt van de administratie en het doet wel eenigszins vreemd aan dat dit juist voorkomt in het land dat dan toch de bakermat is van het principe van de scheiding der machten.

In Zwitserland, dat ook tot die groep kan worden gerekend, bestaat een gemengd stelsel, waarbij de administratieve geschillen beslecht worden, nu eens door de rechterlijke macht (de Federale Rechtbank) dan weer door een politiek organisme (de Federale Raad).

Wanneer er een betwisting ontstaat omtrent de wederzijdsche bevoegdheid van beide lichamen, dan komen die in gezamenlijke vergadering bijeen en wordt het conflict door een algemeene gedachtenwisseling bijgelegd.

Hier ontbreekt m.i. de noodige waarborg tegen partijdigheid en willekeur, en waar dit stelsel tot dusverre weinig of geen aanleiding gaf tot kritiek, wordt dit algemeen toegeschreven aan het uiterst gering aantal geschillen.

Onder de landen met een bestuurlijke rechtsmacht moet ik in de eerste plaats Frankrijk vermelden, waar het « Conseil d'Etat » geldt als het prototype van de administratieve rechtbank.

Hier hebben wij voor het eerst een instelling met dubbele bevoegdheid: eenerzijds medewerken aan de voorbereiding der wetten, ander-

zijds rechtspreken in administratieve geschillen.

Kenschetsend is daarbij, dat de deelname aan de voorbereiding der wetten, die van meet af aan van overwegend belang was en in wetten vastgelegd werd, langzamerhand heelemaal op den achtergrond geraakte. De rechterlijke bevoegdheid daarentegen, aanvankelijk zeer gering, werd eerst op 24 Mei 1872 door de wet erkend, nadat de eigen rechtspraak van den Raad aan deze bevoegdheid een steeds grootere uitbreiding gegeven had.

De gansche evolutie van die rechtspraak is er trouwens op gericht om de bevoegdheid van den Raad uit te breiden, ook ten nadeele van de gewone rechtbanken.

Dergelijk stelsel is rechtstreeks in strijd met ons grondwettelijk systeem, dat aan onze rechtbanken en Hoven een zoo groot mogelijke bevoegdheid toekent. Wanneer ik u daarbij nog gewezen heb op het onzekere, het voortdurend afwisselende in de rechtspraak van den Franschen Raad van State, alsmede op de ingewikkelde procedure, dan heb ik u meteen de voornaamste bezwaren opgegeven, die tegen het Fransche stelsel kunnen worden ingebracht.

Ook in Nederland is de Raad van State met een dubbele zending belast.

Als raadgever van de Kroon geeft hij advies over alle wetten en algemeene besluiten en over alle zaken van algemeen belang, die door de Kroon bij hem aanhangig werden gemaakt.

Hij wordt gehoord over de eventueele vernietiging van provinciale en gemeentelijke reglementen en heeft daarbij nog een recht van initiatief; hij kan aan de Kroon voorstellen doen inzake wetgeving en administratie.

Als bestuurlijke rechtsmacht kan hij beslissen — doch enkel bij wijze van advies — over alle bestuurlijke geschillen, tenzij de betwisting niet gegrond is op een burgerlijk recht, want dan valt zij onder de bevoegdheid van de gewone rechtbank.

De burger, die zijn verhaal neemt bij den Raad van State, geniet een aantal waarborgen, die wij hier nog altijd missen; hij kan kennis nemen van het dossier, legt een memorie neer waarin zijn standpunt wordt uiteengezet en krijgt gelegenheid om dit standpunt nader toe te lichten tijdens een tegensprekelijk debat. De Raad doet daarop uitspraak onder vorm van advies, waarbij aan de Kroon deze of gene beslissing voorgesteld wordt.

Dit stelsel is natuurlijk meer in overeenstem-

ming met onze Grondwet, doch het ware m.i. verkeerd, zooals van sommige zijde wordt gedaan, de Nederlandsche Raad van State tot voorbeeld te stellen. Men vergeet daarbij dat in Nederland zelf de ontoereikendheid van een louter consultatief lichaam ondervonden wordt.

Reeds in 1883 schreef Prof. Buys, uit Leiden : « De meeste andere landen hebben ons sinds lang het voorbeeld gegeven van zulk een zelfstandige rechtspraak en het wordt hoog tijd dat Nederland hun voorbeeld volge. Er is niet een reden waarom de inhoud van het publieke recht minder zou moeten vaststaan dan die van het burgerlijke en strafrecht, niet één reden waarom de wisselende inzichten van de elkaar snel opvolgende ministers van invloed zouden moeten zijn op de verklaring van de geldende rechtsregelen. Hoe meer de macht van het Parlement zich uitbreidt, hoe grooter de behoefte wordt om het recht in veiligheid te brengen, opdat het niet een speelbal worde van allerlei politieke stroomingen. Thans bestaat die veiligheid niet, want zoo lang rechtspraak eene regeeringszaak is, zal zij in laatste instantie onderworpen zijn aan de controle van het Parlement, dat wil zeggen van een college, hetwelk alle eigenschappen mist die men in een deugdelijke rechtbank zoeken moet. »

En Prof. Huart, uit Amsterdam, besluit zijn verslag op het vijfde Internationaal Congres voor Administratieve Wetenschappen, in 1933 te Weenen gehouden, met de verklaring dat het probleem der administratieve rechtspraak in Nederland nog altijd gesteld blijft en opnieuw zeer actueel is geworden.

Dat zelfde vraagstuk werd ook bij ons weer van actueel belang toen in 1930 de heer Carton de Wiart bij de Kamer zijn voorstel indiende tot oprichting van een Hof voor Bestuurlijke Geschillen. Het voorstel, dat inmiddels door de Kamerontbinding vervallen was, werd in 1934 en 1936 opnieuw ingediend.

Het valt al dadelijk op dat de bezorgdheid voor een degelijke voorbereiding der wetten, die in de periode van en onmiddellijk na 1830, de voornaamste bekommernis was, hier niet tot uiting komt. Daartoe bestaat een dubbele reden: bij Koninklijk Besluit van 3 December 1911 werd bij het Departement van Justitie een bestendige raad voor wetgeving opgericht, die gedeeltelijk, althans in deze behoefte voorziet, terwijl integendeel de noodzakelijkheid van een onafhankelijk rechtsprekend lichaam in zake bestuur-

lijke geschillen zich steeds meer en meer deed gevoelen.

Dit blijkt nog de meening te zijn van Prof. de Vries, uit Rotterdam, in zijn rapport op het VIe Internationaal Congres, in 1936 te Warschau gehouden.

Het voorstel-Carton de Wiart wil hierin verhelpen door aan het Hof voor Bestuurlijke Geschillen een viervoudige bevoegdheid toe te kennen :

1° Inzake vorderingen tot herstel van schade veroorzaakt door een handeling of een verzuim op bestuurlijk gebied in alle gevallen, waarbij de kennisgeving daarvan door de grondwet en de van kracht zijnde wetten niet aan de rechtbanken werd opgedragen.

2° Inzake eischen tot nietigverklaring wegens onbevoegdheid, schending van essentiële vormen, machtsoverschrijding of machtsafleiding, ingesteld tegen de handelingen en verordeningen van de onderscheidene bestuursoverheden.

3° Inzake geschillen van bevoegdheid tusschen openbare besturen.

4° Voor alle verhaal omtrent bestuurlijke geschillen waarvan de kennisneming hem door bijzondere wetten opgedragen wordt.

Deze tekst had m.i. twee groote voordeelen : hij was algemeen genoeg om alle eventuele geschillen te omvatten en deed daarbij geen afbreuk aan den geest van de grondwet. Er werd inderdaad uitdrukkelijk voorzien, dat in geschillen van volle rechtsmacht de Raad niet mocht tusschenkomen, telkens wanneer de gewone rechtbanken bevoegd waren om uitspraak te doen.

De ongrondwettelijkheid zou nochtans « het » groote argument worden, waarmede de Regeering en de door haar ingestelde extra-parlementaire commissie het voorstel zouden bestrijden.

Doch reeds in 1935 werd datzelfde argument — althans in zekere mate — tegen het voorstel Carton de Wiart ingeroepen. In zijn merkwaardig werk : « De oprichting van rechterlijke Raad van State » spreekt rechter de Coster zich uit voor het toekennen van een rechterlijke macht, maar verwerpt als ongrondwettelijk en nadeelig elke bevoegdheid tot nietig-verklaring. De Raad moet er zich toe bepalen het aangevochten besluit of reglement onwettig te verklaren en de auteur rekent er op dat het gezag van zulke uitspraak voldoende zal zijn om de administratie moreel er toe te verplichten zelf het onwettig besluit te vernietigen.

Op dit punt schenkt het eerste regeerings-ontwerp hem voldoening en toch betwijfel ik sterk dat de auteur zich met dat ontwerp zou kunnen vereenigen.

Dit eerste regeerings-ontwerp brengt ons een dubbele wijziging :

1° Het Hof voor Bestuurlijke Geschillen wordt omvormd tot een Raad van State met een afdeling voor wetgeving en een afdeling administratie.

2° In de afdeling administratie wordt om grondwettelijke redenen elke eigenlijke rechtsmacht aan den Raad ontnomen.

M.i. kan er tegen de eerste wijziging geen enkel ernstig bezwaar ingebracht worden. Het nut van den Bestendigen Raad voor wetgeving kan niet geloofwaardig worden, en waar zijne bevoegdheid als onderdeel van den Raad van State uitgebreid wordt en op duurzame wijze in de wet is vastgelegd, mag men hopen op een gunstig resultaat inzake voorbereiding van onze wetteksten.

Daartegen heeft de opwerping van ongrondwettelijkheid, die tegen het voorstel Carton de Wiart uitgebracht werd, eenige opschudding verwekt, vooral daar dit voorstel in zijn derden en laatsten vorm het resultaat is van veelzijdige debatten die hieromtrent door de rechtsfaculteiten van onze vier universiteiten gehouden werden.

De moeilijkheid, die voortspruit uit artikel 92 van de Grondwet, om de onderscheidene bevoegdheid van de gewone rechtbanken en die van den op te richten Raad van State nauwkeurig te bepalen, mag en kan geen reden zijn om dien Raad elke bevoegdheid te ontkennen. De meest logische oplossing hiervoor lijkt mij dat beide rechtsmachten zelf de grens van hunne bevoegdheid zouden bepalen, in den geest echter van de Grondwet, die zooveel mogelijk aan de gewone rechtbanken de primauté toekent en onder het opperste toezicht van het Hof van Verbreking.

Artikel 67 van de Grondwet kan men al evenmin inroepen, omdat men m.i. er niet uit kan afleiden dat iedere wet, die een beperking stelt aan de uitvoerende macht, of beter gezegd de werking van deze uitvoerende macht regelt, als ongrondwettelijk zou moeten beschouwd worden. Op die manier zouden en de wet die de voorwaarden tot benoeming der magistraten voorschrijft, en het Koninklijk Besluit, waarbij onlangs het statuut der ambtenaren geregeld

werd, insgelijks als ongrondwettelijk aanzien moeten worden.

De interpretatie, die door de Regeering aan artikel 108-5° gegeven werd, lijkt mij al even ongegrond en komt daarbij in tegenspraak met de meest gezaghebbende opvattingen van onze rechtsgeleerden.

Het oordeel des aangaande van Prof. Vauthier lijkt mij afdoende, waar hij zegt : « A l'article 108-5° le législateur constituant a voulu protéger l'intérêt général contre le pouvoir local. C'est dans ce but qu'il a décidé que le pouvoir législatif et le Roi pouvaient agir d'office. Mais le constituant ne s'est pas occupé des intérêts des particuliers. Il croyait à ce moment que la protection du pouvoir judiciaire suffisait. Or, l'expérience a précisément démontré que cette protection n'est pas efficace dans tous les cas. En organisant un nouveau recours, on complète donc la constitution, sans toucher à l'article 108-5°. »

Dat is trouwens de geest waarin gansch onze grondwet met het oog op het bestreden vraagstuk dient beschouwd te worden. Ik meen u te hebben aangetoond hoe uit reactie tegen den bestaanden toestand onder het Fransch en Hollandsch regiem de grondwetgever van 1830 eenvoudig den Raad van State liet wegvallen, maar daarbij vergat een ander organisme in de plaats te stellen.

Waar het er om gaat die leemte aan te vullen, komen onvermijdelijk de twee traditioneele rechtsopvattingen met elkaar in botsing : enerzijds de « conformisten » en anderzijds de « progressisten ».

De eersten stellen voorop dat de Grondwet een geheel uitmaakt, waaraan niet mag getornd worden en dat de oprichting van een bestuurlijke rechtsmacht naast de drie reeds bestaande machten : wetgevende, uitvoerende en rechterlijke macht, flagrant in tegenspraak zou zijn zoowel met de letter als met den geest van de Grondwet.

De anderen daarentegen verklaren dat, wanneer voorzien wordt in een leemte zonder dat daarbij eenig artikel van de Grondwet bepaald geschonden wordt, men niet kan beweren, dat de voorgestelde oplossing ongrondwettelijk zou zijn.

De artikelen van de Grondwet, die daarop betrekking hebben, worden natuurlijk door beide richtingen verschillend geïnterpreteerd en naar mijn bescheiden meening heeft geen van beide

richtingen tot nog toe « het » afdoende argument naar voren gebracht.

Nochtans gaat mijn voorkeur beslist naar de tweede opvatting. Ik heb daartoe een dubbele reden : ten eerste voel ik persoonlijk veel meer voor de rechtsinterpretatie die er naar streeft het recht zoo goed en zoo vlug mogelijk aan te passen aan de evolutie en den nood van den tijd, en ten tweede ben ik de overtuiging toegedaan dat alleen door het toekennen aan den Raad van State van een zoo groot mogelijke rechtsmacht, definitief een einde zal kunnen gesteld worden aan de misbruiken, die ontegensprekelijk bestaan en terecht aangeklaagd werden.

Het argument dat een « advies » van den Raad van State, hoe gezaghebbend ook, zou volstaan om een administratie of een regeering praktisch te dwingen zich bij dat advies neer te leggen, lijkt me lang niet overtuigend.

Wanneer in laatste instantie de beslissing overgelaten wordt aan de regeering, dit is een zuiver politiek organisme, dan blijft ook de deur open voor mogelijke partijdigheid en willekeur. De verplichting, die de regeering opgelegd wordt om in geval zij niet akkoord gaat met het advies van den Raad van State, haar beslissing met redenen te omkleeden, lijkt mij zeer weinig afdoende. Er zullen altijd redenen te over zijn, vooral van politieke aard, en de regeering zal er wel zorg voor dragen dat hare politieke beslissing door een politieke meerderheid goedgekeurd worde.

Ik deel hierbij ten volle de meening van den heer Camu, die in zijn verslag verklaart : « Hoe groot ook het gewicht, het zedelijk gezag van de adviezen van den Raad van State mogen zijn, indien deze adviezen zuiver platonisch blijven en geen enkele juridische sanctie medebrengen, zal de Raad van State slechts een commissie van advies zijn, alleszins hoogst eerbiedwaardig, maar die men zal kunnen over het hoofd zien, en die men zal over het hoofd zien. »

Het is dan ook met een gevoel van opluchting dat in breede kringen het verslag van Prof. Kluyskens over het eerste regeeringsontwerp werd onthaald.

De verslaggever en met hem de speciale commissie van de Kamer, weigerden de strakke stelling van de regeering bij te treden en in het nieuwe ontwerp, dat door de regeering werd opgesteld, worden een reeks gevallen voorzien, waarin de afdeeling administratie van den Raad van State bevoegdheid krijgt om arresten te

vellen. Het zijn een reeks gevallen, die krachtens bestaande wetten reeds als geschillen van bestuur beschouwd worden.

In andere gevallen daarentegen heeft de Raad van State slechts een raadgevende rol te vervullen, met dien verstande dat zijn advies soms facultatief blijft, maar ook soms verplichtend gemaakt wordt.

Er is echter geen reden waarom op den ingeslagen weg niet zou worden voortgegaan. Prof. Kluyskens verklaart in zijn verslag, dat het feit dat sommige eischen werden gerangschikt onder de gevallen waarin de Raad enkel advies kan geven, geenszins beteekent dat de commissie zou gemeend hebben het ontwerp Carton de Wiart als ongrondwettelijk te moeten afwijzen.

Men mag dus hopen dat aan den Raad van State een zoo groot mogelijke rechtsmacht zal worden toebedeeld.

In groote trekken komt het laatste regeringsontwerp dan hierop neer : de afdeeling wetgeving geeft gemotiveerd advies over den tekst van alle voorontwerpen, ontwerpen, voorstellen van wetten, en amendementen op deze voorstellen en ontwerpen, zoomede over alle ontwerpen van reglementen, die bij haar door den voorzitter van een der wetgevende Kamers of door den Eersten Minister zijn aanhangig gemaakt. Daarbij kan de Eerste Minister de afdeeling wetgeving ook nog belasten met het opmaken van den tekst van voorontwerpen van wetten, decreten, reglementen of amendementen, waarvan het voorwerp door hem wordt vastgesteld. (Artikelen 2 en 3.)

De afdeeling administratie wordt enkel geraadpleegd en brengt slechts advies uit over de moeilijkheden en geschillen, waarvan de oplossing of de beslechting onder de bevoegdheid valt van de uitvoerende macht. (Artikel 5.)

Artikel 6 geeft een reeks gevallen aan die de ministers aan het advies der afdeeling administratie mogen onderwerpen, terwijl in de gevallen voorzien bij artikel 7, dat advies verplichtend is, zoo o.m. de ontwerpen van beslissing tot achteruitstelling in graad, ongevraagd ontslag, of afzetting van rijksambtenaren, of ook nog andere tuchtstraffen wanneer bij het definitieve ontwerp van beslissing een zwaardere straf voorzien wordt dan die welke aangegeven werd in het advies van den Raad van Beroep, die krachtens artikel 82 van het Koninklijk Besluit

van 2 October 1937 bij elk ministerieel departement ingesteld wordt.

Laat ik hier volledigheidshalve nog bijvoegen dat krachtens artikel 8 ieder belanghebbende bij verzoekschrift aan den Raad van State de moeilijkheden, aanvragen, reclamaties, klachten en beroepen mag aanhangig maken bedoeld bij voornoemd artikel 6 en 7, wat voor gevolg heeft dat de facultatieve raadpleging verplichtend wordt zoodra een belanghebbende zulks regelmatig aanvraagt.

Zooals ik reeds zegde zijn er ook een reeks gevallen voorzien, waarin de Raad van State als ware rechtsmacht zal kunnen optreden en arresten vellen, o.a. :

— Inzake verzoekschriften met betrekking tot het verbreken en het herzien van sommige contracten voor of tijdens den oorlog door vergunninghouders van openbare diensten afgesloten.

— Inzake beroepen tegen de beslissingen der Bestendige Deputatie omtrent toelating om gevaarlijke, hinderlijke of ongezonde instellingen in bedrijf te nemen of betreffende de intrekking dezer toelating.

— Inzake beroepen welke de beambten van gemeenten en openbare instellingen met een wettelijk statuut mogen instellen bij den Raad van State tegen de tuchtstraffen, welke tegen hen uitgesproken werden.

Het loont wel de moeite even het commentaar aan te halen, dat door Prof. Kluyskens hierbij wordt gemaakt :

« De commissie was van oordeel, dat deze wijziging, waarop door de openbare meening aangedrongen wordt, strookt met een goede rechtsbedeeling. In tuchtzaken moet zoo veel mogelijk vermeden worden, dat het hooger bestuur, dat is te zeggen het bestuur zelf, in laatste instantie uitspraak doet.

» Dank zij deze bepaling zal men deze ambtenaren tegen willekeur kunnen beschermen, welke reeds thans een wettelijk statuut hebben, waarvan de uitvoering en de naleving door het beroep, waarvan sprake, zal gewaarborgd zijn.

» Wat de ambtenaren betreft, die thans nog geen wettelijk statuut bezitten, kan men zich dergelijk beroep niet voorstellen : voor dezen kan er geen sprake zijn recht te spreken, de wet toe te passen, vermits deze wet niet bestaat. Dientengevolge was de commissie van oordeel, dat in afwachting van dit statuut, de sancties die genomen werden tegen ambtenaren

die nog geen wettelijk statuut hebben, slechts het voorwerp van een aangehouden rechtspraak kunnen zijn, overeenkomstig artikel 7 van het ontwerp. »

Inmiddels is bij Koninklijk Besluit van 2 October 1937 het statuut van het rijkspersoneel in werking getreden en toch heeft de commissie niet het logische besluit getrokken uit het door haar verslaggever vooropgestelde principie. De door de regeering ingediende amendementen immers rangschikken de tuchtstraffen tegen de rijksambtenaren niet onder de gevallen, waarin de Raad van State arresten mag vellen.

Wat de rechtspleging betreft bepaalt artikel 18, dat zij in principie schriftelijk zal zijn en op tegenspraak, doch de Raad van State zal de partijen ook kunnen oproepen en hooren. Men vraagt zich echter af, waarom datzelfde artikel bepaalt, dat « de partijen mogen bijgestaan worden onder de voorwaarden bij Koninklijk Besluit te bepalen » en hier niet gewoonweg artikel 43 van het voorstel Carton de Wiart overgenomen werd, waarbij partijen alleen als gevolmachtigden kunnen aanstellen « de op de lijst der orde ingeschreven advocaten, de pleitbezorgers en de personen welke het Hof op bijzondere wijze in iedere zaak aanneemt ».

Titel III van het ontwerp, die handelt over het taalgebruik in den Raad van State, verwijst uitdrukkelijk naar de wet van 15 Juni 1935 en bepaalt dat de afdeeling wetgeving de wetteksten in de Nederlandsche en Fransche taal zal stellen. De adviezen, die door de afdeeling administratie worden uitgebracht, moeten gesteld worden in de taal waarvan artikel 4, par. 1 der wet van 28 Juni 1932 op het taalgebruik in bestuurlijke aangelegenheden het gebruik oplegt. De arresten integendeel moeten in het Nederlandsch en het Fransch gesteld worden en uitgesproken in de taal, waarin de in eersten aanleg gewezen beslissing is gesteld of wanneer de afdeeling in eersten en hoogsten aanleg uitsprekt, in de taal waarvan artikel 4 van voornoemde wet van 1932 het gebruik oplegt.

Deze bepalingen sluiten logischerwijze in zich de noodzakelijkheid van Fransche en Nederlandsche Kamers en Prof. Kluyskens voorziet uitdrukkelijk in zijn verslag de mogelijkheid om zulke Kamers in te richten.

Over onze mogelijkheden hebben wij, als Vlamingen, echter een te bittere ervaring opgedaan en het is dan ook hoogst wenschelijk, dat niet alleen de mogelijkheid maar ook de noodzake-

lijkheid van Nederlandsche en Fransche Kamers uitdrukkelijk door de wet bepaald wordt.

Wanneer men de vergelijking maakt tusschen het ontwerp Carton de Wiart en het laatste regeeringsontwerp, stelt men vast dat de principiele tegenstand inzake het toekennen van een bestuurlijke rechtsmacht, mede onder invloed van de Kamercommissie, langzamerhand geslonken is om plaats te maken voor opwerpingen van meer praktischen aard, als daar zijn : het gevaar welke uit een te bruuske en te diepgaande hervorming voor onze administratieve instellingen zou kunnen ontstaan.

Dit gevaar lijkt mij eerder denkbeeldig. Men vergeet hierbij, dat de reactie tegen de thans bestaande administratieve toestanden nooit kan overslaan in een tegenovergesteld kwaad, vermits het de bedoeling is de geschillen te onderwerpen aan een onafhankelijke en onpartijdige bestuurlijke rechtsmacht, d.w.z. een organisme dat evenzeer den goeden gang van het bestuur als de rechten van den enkeling zal op het oog houden.

Zooals de procureur-generaal Leclercq het zeer terecht uitdrukt : « zal het bestuur des te beter zijne taak vervullen, als het de wet, eenige bron van zijn macht, met meer nauwlettendheid naleeft. »

De administratie zelf heeft er dus alles bij te winnen dat er een Raad van State met uitgebreide rechterlijke macht zou tot stand komen en het blijft mijne overtuiging, dat het regeeringsontwerp slechts een duurzame oplossing zal brengen in zooverre het — voor wat de administratieve afdeeling betreft — teruggaat naar het voorstel Carton de Wiart.

Dames en Heeren,

Bij den aanvang van deze lezing werd door mij de hoop uitgesproken dat het vraagstuk van de oprichting van een Raad van State spoedig een definitieve oplossing moge krijgen. Laat ik hierbij nog den wensch uitdrukken, dat het Parlement, van wien in laatste instantie de verwezenlijking afhangt, deze hoop niet zou beschemen.

Indien de Raad van State er komt, dan staan wij voor een hoogst belangrijke hervorming in ons rechtsleven : een nieuw werkveld wordt aldus voor de rechtsbeoefenaars van dit land opengesteld.

Dan hoop ik dat de Vlaamsche juristen zich

daarbij niet onbetuigd zullen laten. In acht genomen de hooge vlucht, die de Vlaamsche rechtswetenschap sinds 15 Juli 1935 — datum harer

ontvoogding — genomen heeft, is dit meer dan een wensch, maar een blijde, hoopvolle zekerheid.

RECHTSPRAAK

32

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

6e Kamer. — 14 Juli 1937.

Voorzitter : M. Godding.
Raadsheeren : HH. Delvaux en Ooms.
Adv.-Generaal : Mr De Vooght.
Pleiters : Mrs Van der Donckt en De Vos.

BURGERLIJK RECHT. — BUITENECHTELIJK KIND. — ONDERHOUDSGELD. — SEXUEELE BETREKKINGEN. — BEOORDEELING. — BEWIJS.

Om uit te maken of de sexueele betrekkingen bedoeld bij art. 340b werkelijk hebben bestaan, mag men zich niet houden aan een abstracte opvatting en de gevolgtrekkingen, die uit den gewonen loop der dingen in bepaalde gevallen natuurlijk oprijzen, kunnen niet buiten beschouwing blijven.

V. d. W. t/ V. L.

Aangezien het debat zooals het vooralsnog door de conclusiën voor het Hof werd ingesteld zich beperkt tot de vraag of al dan niet ten onrechte aan beroepene werd toegelaten de feiten te bewijzen vermeld in het beslissend gedeelte van het vonnis a quo ;

Aangezien die feiten strekken om te betoogen dat gedurende de wettelijke periode der bevruchting beroeper met beroepene in gemeenschap heeft geleefd in den zin van art. 340 B. W. ;

Aangezien inderdaad beroeper niet loochent — wat hij trouwens bezwaarlijk kon ontkennen — dat hij lang en vast binnen die periode met beroepene heeft verkeerdt ; dat hij niet in 't minste beweert dat zij betrekkingen had met een ander of ongunstig was bekend ; maar dat hij staande houdt zelf geen vleeschelijken omgang met haar te hebben gehad en opkomt tegen de verdenking die desaan gaande uit de gegevens van het dossier mocht ontstaan ;

Aangezien, om uit te maken of de sexueele betrekkingen die art 340b B. W. bedoelt werkelijk hebben bestaan men zich niet houden mag aan eene abstracte opvatting, doch dat de gevolgtrekkingen die uit den gewonen loop der dingen in bepaalde gevallen natuurlijk oprijzen niet buiten beschouwing kunnen blijven ;

Dat, met het oog op bovenstaande overwegingen eene reeks feiten die beroepene aanbiedt te bewijzen, in hun geheel genomen, tot de zaak dienen ;

Dat evenwel feit 1 niet beantwoordt aan eene bepaalde bewering vatbaar om door het tegenbewijs te worden bestreden en dat feit 6 enkel strekt

om eene bloote beoordeeling te verwekken waaruit slechts eene gebrekkige gevolgtrekking kan worden afgeleid ;

Doch aangezien feiten 2 tot 5 den aard der betrekkingen tusschen partijen bedoelen, dewelke worden beweerd zoo nauw te zijn geweest dat beroepene bijna alle avonden met beroeper in zijne woning doorbracht en dat hij daarna haar in den nacht begeleidde, waaromtrent alsook nopens de andere bijzonderheden vermeld onder 2 tot 5, beroeper voorbrengt dat hij verloofd was met beroepene, — hetgeen echter, in aanmerking genomen de gansche gesteldheid der zaak, de aangehaalde handelingen geenszins onbeduidender maakt ;

Aangezien, wat betreft feiten 7, 8 en 9 het aanbod van bewijs niet stuit tegen den regel onder 1° van art. 340c omschreven ; dat, zoo die feiten op zich zelf niet kunnen gelden als het afdoend bewijs, waarin bij dit lid is voorzien, het er in-casu maar op neerkomt, feitelijk omstandigheden in het licht te stellen die in verband met de andere gegevens der zaak mogen bijgebracht worden om van het sexueel karakter der geregelde en algemeen bekende gemeenschap te getuigen ;

Aangezien feit 10 niet wordt betwist ;

Om deze redenen,

Het Hof, gehoord ter openbare terechtzitting den Heer Advocaat-Generaal De Vooght,

Alle tegenstrijdige besluiten ontzeggende, alle andere voorbehoudende, Bevestigt het bestreden vonnis mits deze wijziging, dat het getuigenverhoor door den eersten rechter toegestaan, niet zal omhelzen feiten 1, 6 en 10 in het beslissend gedeelte van het vonnis aangeduid.

33

BURGERLIJKE RECHTBANK TE GENT

Burgerlijke Kamer. — 4 November 1936.

Voorzitter : M. De Ruyck.
Rechters : H.H. Thienpont en Belpaire.
Pleiters : Mrs Stals en De Saegher W.

RECHTSPLEGING. — DAGVAARDING. — GERECHTELIJK CONTRACT. — VERZEKERING. — RECHTSTREEKSCH VORDERING.

De draagwijdte van het gerechtelijk contract wordt bepaald, niet enkel door het beschikkend gedeelte, maar door het geheel der bewoordingen eener dagvaarding.

Het slachtoffer heeft geen rechtstreeksche vordering tegenover de verzekeringsmaatschappij. De verzekeringsovereenkomst maakt ten opzichte van het slachtoffer geen beding ten voordeele van derden

uit, gezien de verzekerde, bij het afsluiten der overeenkomst, enkel het vrijwaren van zijn eigen patrimonium beoogde.

Lowagie, Schenkel en Agricola t. Dondelinger.

Aangezien het beroep, regelmatig in den vorm, strekt tot het hooren te niet doen van een tusschenvonniss en van een eindvonniss, door den Heer Vrederechter van het tweede kanton te Gent, op 8 November 1934 en 10 Januari 1935 verleend :

Aangezien eischers in beroep daartoe vertoonen, voor wat l'Agricola betreft :

1o. Dat de eerste Rechter aan geïntimeerde niet had mogen toelaten den grond zijner oorspronkelijke vordering, eerst op artikel 1382 en volgende gesteund, te wijzigen om naderhand artikel 1121 in te roepen ;

2o. Dat hij aangenomen heeft dat het slachtoffer van een verkeersongeval eene rechtstreeksche vordering bezit tegen den verzekeraar van dengenen die het ongeval veroorzaakt ;

3o. Dat hij tegen over alle verweerders beslist heeft dat het ongeval Schenckels' fout toe te schrijven was ;

I. Aangezien de oorspronkelijke eischer zich in zijne dagvaardiging in ongeschikte bewoordingen heeft uitgedrukt met te schrijven «dat de Maatschappij l'Agricola verantwoordelijk is voor de schade door Schenkel, aan derden berokkend (burgerlijke verantwoordelijkheid) en ze te dagen als «burgerlijk verantwoordelijk» voor haar verzekerde Schenkel ;

Dat immers de verdere uiteenzetting de zaak klaar doet uitschijnen, dat eischer daarmede niet heeft willen bedoelen dat Schenkel in zekere maat de aangestelde van Agricola was en dat de verantwoordelijkheid dezer laatste uit artikel 1384 en volgende vloeide, maar alleen dat krachtens eene verzekeringsovereenkomst l'Agricola de burgerlijke gevolgen dekte der ongevallen door Schenkel veroorzaakt, de uitdrukking «burgerlijk verantwoordelijk» genomen zijnde, niet in den juridischen zin, maar in den zin hem toegeschreven in de taal der verzekeraars, waaruit blijkt dat Dondelinger den rechtsgrond zijner vordering niet heeft gewijzigd in eersten aanleg en de opwerping van beroepers als niet gegrond voorkomt ;

II. Aangezien beroepene om zijne vordering tegen l'Agricola te rechtvaardigen vertoonde, dat de verzekeringsovereenkomst tusschen deze Maatschappij en Schenkel gesloten, om de burgerlijke gevolgen te dekken van mogelijke ongevallen, in feite een beding ten behoeve van derden is, welke derden slechts door het ongeval bepaald worden; en diensangaande doet opmerken dat deze opvattig algemeen aangenomen wordt voor de collectieve verzekeringen tegen arbeidsongevallen en in zake levensverzekeringen ;

Aangezien dit stelsel aan verzekeringen tegen verkeersongevallen niet kan worden toegepast, behalve wanneer de overeenkomst het uitdrukkelijk voorziet, wat in zake niet het geval is, vermits in deze contracten de verzekerde over het algemeen

niet handelt met het inzicht, eene vergoeding aan zijne gebeurlijke slachtoffers te waarborgen, maar alleen met doel zich zelven te vrijwaren tegen de geldelijke gevolgen van mogelijke ongevallen (Brussel, 21 October 1933. Pas. 1934-2-64; Gent, 26 October 1932 Rev. dr. pen. 1933 blz. 26; Rechtbank Brussel, 31 Januari 1934. Pas. 1934, 1-103; Gent, 12 Maart 1913. Pas. 1913-2-306; Rep. prat. ass. ter. No 130; De Page dr. civ. t. II No 654 p. 560 en No 661) (1)

Aangezien Dondelinger dus over geen rechtstreeksche vordering tegen l'Agricola beschikte ;

III. Aangezien de Vrederechter te recht verklaard heeft, dat het ongeval te wijten was aan Schenkel; (Het overige is zonder belang).

(1) In den zelfden zin, Luik 6-2-1932 R. G. Ass. No 1001 — Collin et Capitant, Uitgave 1920, T. II, blz. 681.

Contra : Artikel van Fraipont in den Bull. des Ass. 1930, blz. 39. Ook Josserand : Cours de Dr. Civ. T. II blz. 132, No 272 en 274. In de laatste jaren is de meerderheid der Belgische rechtspraak tegen de rechtstreeksche vordering van het slachtoffer.

34

BESTENDIGE DEPUTATIE DER PROVINCIE ANTWERPEN

17 Maart 1937.

Voorzitter : M. Baron Holvoet, gouverneur.

Leden : H.H. Van der Linden, Clerckx, Van den Kieboom, Kennes, Heylen en Overmeire.

Griffier : M. J. Schobbens.

ADMINISTRATIEF RECHT. — TAXEREGLEMENT DER STAD ANTWERPEN OP DE DIENSTERS. — KONINKLIJKE BESLUITEN VAN 14 AUGUSTUS 1933 EN 9 MAART 1935. — ONWETTELIJKHEID.

De taxeverordening der Stad Antwerpen van 11 Februari 1935 (belasting op de dienststers) bekrachtigd op grond der Koninklijke Besluiten van 14 Oogst 1933 en 9 Maart 1935 is onwettig.

I. A. Het Kon. Besluit van 14 Augustus 1933 gaat de bevoegdheden door de volmachtwet van 17 Mei 1933 aan de Regeering gegeven te buiten, daar waar er in gezegde volmachtwet slechts sprake is van «openbare diensten» en «met opdracht bekleede organismen» en provinciën en gemeenten de hoedanigheid bezitten van Openbare Besturen wier statuut door de Grondwet en de wetgeving zelf geregeld wordt. Gezegd Kon. Besluit verder, voert een sub-delegatie van machten in nl. van den Koning op den Gouverneur, sub-delegatie die enkel door een wet zou kunnen geschieden. De maatregelen eindelijk door hetzelfde Kon. Besluit genomen doen zich voor, niet alleen als een eenvoudig en tijdelijk middel tot sanering van de Staatsfinanciën (doel en uitgestrektheid der volmachtwet van 17 Mei 1933) maar wel als een belangrijke en blijvende verandering in de publiekrechtelijke en bestuurlijke organisatie van het land. B. Het Kon. Besluit van 9 Maart 1935 genomen krachtens het onwettig Kon. Besluit van 14 Augustus 1933 is dus eveneens onwettig.

II. De gelijkheid van de belasting door art. 112 der Grondwet verzekerd, wordt niet gekrenkt wanneer dezelfde slechts op zekere bronnen van den rijkdom slaat of wanneer zekere categorieën belastingplichtigen aangeslagen worden, mits al de personen die

zich in dezelfde voorwaarden bevinden, gelijkelijk worden getroffen.

III. Een brouwer kan niet, overeenkomstig art. 7 van het taxereglement van 11 Februari 1935 worden aangeglagen in hoedanigheid van brouwer alleen, doch enkel in hoedanigheid van uitbater.

IV. Bedoeld taxereglement is onwettig daar het taxeplichtigen belast vreemd aan de Stad en die zelfs niet meer verondersteld worden een bedrijf of handel uit te oefenen op het grondgebied van Antwerpen.

N. V. «De Populieren» t/ Stad Antwerpen.

Gezien het bezwaar, ingediend den 30 December 1935 door Naamlooze Maatschappij «De Populieren», te Mortsel, Antwerpsche Steenweg, 112, tegen den aanslag van de Stad Antwerpen in de belasting op diensters voor het jaar 1935 voor het (de) debiet(en) :

2e rol, art. 70, XII Maandenstraat, 15; art. 77, Nationalestraat, 117; art. 76, St Michielskaai, 29; art. 75, St Michielskaai, 12; art. 109, Cadixstraat, 5; art. 153, Van Lerijsstraat, 2; art. 12, Ortelijskaai, 7; art. 57, Cellebroedersstraat, 12; art. 36, Borzestraat, 24;

Gehoord den heer A. Heylen, lid-verslaggever;

Overwegende dat het bezwaar ingediend werd binnen den wettelijken termijn en dus ontvanke-lijk is;

Wat betreft het eerste middel door reklamant(e) aangehaald :

Overwegende dat de Stad Antwerpen de aanslag gevestigd heeft ingevolge de taxe-verordening van 11 Februari 1935, bekrachtigd bij besluit van den heer Gouverneur den 4 Juni 1935 bij toepassing van de Koninklijke Besluiten van 14 Oogst 1933 en 9 Maart 1935;

Overwegende dat reklamant(e) in eerste instantie beweert dat deze Koninklijke Besluiten, getroffen in uitvoering van de Volmachtswet van 17 Mei 1933, onwettig zijn;

Overwegende dat deze Volmachtswet aan de Regeering toelaat zekere maatregelen te treffen met het oog op het financieel herstel en de verwezenlijking van het begrotingsevenwicht en dat de Koning, voor een tijdperk van drie maanden, «alle maatregelen kon treffen om de inrichting van de openbare diensten en met opdracht bekleede organismen te vereenvoudigen en te verscherpen»;

Overwegende dat het Koninklijk Besluit van 14 Oogst 1933 genomen in uitvoering van deze wet (Moniteur van 16-17 Oogst 1933, blz. 4089) in zijn artikel 1 bepaalt dat de Koning aan de provinciegouverneurs en aan de arrondissementscommissarissen de uitoefening van de Hem bij de wet verleende bevoegdheden in zake provinciaal, plaatselijk of particulier belang kan toevertrouwen;

Overwegende «ten eerste» dat er in de Volmachtswet van 17 Mei 1933 enkel sprake is van «openbare diensten en met opdracht bekleede organismen»;

Overwegende dat provinciën en gemeenten ontegensprekelijk in ons bestuurlijk recht de hoedanigheid bezitten van openbare besturen, wier statuut door de Grondwet en de wetgeving zelve geregeld

wordt, en dat zij dus niet in de categorie der openbare diensten en gedelegeerde organismen kunnen gerangschikt worden, en dit des te meer, dat de wet van 17 Mei 1933, een uitzonderingswet zijnde, op streng restrictieve wijze moet uitgelegd worden;

Overwegende dat het Koninklijk Besluit van 14 Oogst 1933 bijgevolg de bevoegdheden aan de Regeering verleend door de wet van 17 Mei 1933 te buiten gaat;

Overwegende «ten tweede» dat het Koninklijk Besluit van 14 Oogst 1933 een subdelegatie van machten invoert, n.l. van den Koning op den gouverneur, subdelegatie die, volgens de meening van rechtspraak en rechtsleer, op wettelijke wijze enkel door een wet zou kunnen geschieden, en niet door een Koninklijk Besluit, zelfs genomen krachtens een zoogenaamde «Volmachtswet»;

Overwegende «ten derde» dat het doel en de uitgestrektheid van de macht aan de Regeering verleend door de wet van 17 Mei 1933 streng omschreven worden in de inleiding van artikel 1 derzelfde wet, n.l. «Met het doel de verbetering van de Staatsfinanciën nog te bevorderen en de begrotingen te doen sluiten, kan de Koning, gedurende een tijdsverloop van 3 maanden, enz.»;

Overwegende dat, zonder te onderzoeken in hoeverre de maatregelen genomen door het Koninklijk Besluit van 14 Oogst 1933 gunstig of geschikt zijn tot het bereiken van dit doel — hetgeen strijdig zou zijn met het principieel van de scheiding der machten — de Bestendige Deputatie zich naar deze bewoordingen toch moet richten om na te gaan in hoeverre deze maatregelen ja of neen binnen de draagwijdte blijven van de wet;

Overwegende dat, rekening houdende met het aldus omschreven doel der wet en afgezien van het innerlijk en feitelijk nut dezer maatregelen, deze laatste zich voordoen niet alleen als een eenvoudige en tijdelijke maatregel tot saneering van de Staatsfinanciën, maar wel als een belangrijke en blijvende verandering in de publiekrechtelijke en bestuurlijke organisatie van het land;

Overwegende dat geen enkele wet aan de Regeering de macht verleend had tot het nemen van zulke beslissingen;

Aangezien het Koninklijk Besluit van 14 Oogst 1933 om deze drie redenen onwettig is;

Aangezien het Koninklijk Besluit van 9 Maart 1935 genomen werd krachtens het Koninklijk Besluit van 14 Oogst 1933 en dus ook onwettig is;

Aangezien de bekrachtiging door den heer gouverneur aan het betreffende taxereglement gegeven, onvoldoende is, en dat de betreffende aanslag dus nietig is omdat hij gesteund is op een taxereglement, dat niet uitvoerbaar is bij gebrek aan regelmatige bekrachtiging, n.l. de koninklijke goedkeuring voorzien bij artikel 76, 5° der Gemeentewet;

Wat betreft het tweede middel door reklamant(e) aangehaald :

Overwegende dat reklamant(e) in tweede instantie beweert dat het taxereglement rechtstreeks inbreuk maakt op artikel 112 van de Grondwet, om reden er twee categorieën belastingschuldigen zijn :

1) de uitbaters van zekere lokalen, n.l. de herbergiers; 2) de brouwers voor andere lokalen; dat hiervan het gevolg is dat er voortaan twee soorten herbergiers zullen bestaan : de eene soort die aangeslagen wordt in de belasting, de andere die er van ontslagen wordt;

Overwegende echter dat bij toepassing van het principe van artikel 112 van de Grondwet gelijkheid van de belasting niet gekrenkt wordt, wanneer dezelfde slechts op zekere bronnen van den rijkdom slaat of wanneer zekere categorieën belastingplichtigen aangeslagen worden, mits al de personen, die zich in dezelfde voorwaarden bevinden, gelijkelijk getroffen worden;

Overwegende dat indien er in onderhavig geval een vrijstelling bestaat, deze niet op bepaalde personen wordt toegepast, maar wel op een categorie en dat onder dit opzicht het betreffende taxereglement dus geen inbreuk maakt op artikel 112 der Grondwet;

Wat betreft het derde en het vijfde middel van reklamant(e) :

Overwegende dat reklamant(e) beweert dat de brouwer niet als uitbater kan aanzien worden en dat bij gebrek aan aangifte, niet de brouwer, maar wel de uitbater van ambtswege kan aangeslagen worden;

Gezien de bewoordingen van het betreffende taxereglement die luiden als volgt :

« Art. 1. — Er zal te beginnen met 1 Januari » 1927, ten laste der drankverkoopers, een jaarlijkse » taxen geheven worden van 1.000 frank per » dienst, dienstmeid-dienst, zangeres of danseres.

» Art. 2. — Zijn de taxen verschuldigd, bij afwijking van art. 1 :

» a) de kringen ...

» b) de brouwers en drankhandelaars, wat betreft » de debieten waarvan zij eigenaars of huurders zijn » en waar dranken verkocht worden die door hen » zijn bereid of waarin zij handel drijven of de » debieten waarvoor zij de openingstaxe, gevestigd » ten voordeele van den Staat, voldaan hebben. »

Overwegende dat uit de bewoordingen van art. 2 «bij afwijking van ...» duidelijk blijkt dat de brouwerijen niet beschouwd worden als drankverkoopers in den zin van art. 1, aangezien het anders nutteloos zou zijn een afwijking te bepalen aan het voorschrift van art. 1;

Overwegende dat art. 2 b) in zekere gevallen aan de brouwerijen de betaling eener taxen oplegt, maar dat deze bepaling gezien de inleiding van art. 2, enkel kan bestaan ten aanzien van hunne hoedanigheid als brouwer, en niet als uitbater;

Overwegende dat, krachtens art. 7 enkel de «uitbater van een dranklokaal» aangifte moet doen en ambtelijk kan aangeslagen worden;

Overwegende dat art. 7 dus niet van toepassing kan zijn op een brouwer vermits, zooals hierboven bewezen, de brouwer wordt aangeslagen niet in zijn hoedanigheid van uitbater, maar enkel in zijn hoedanigheid van brouwer, tenzij natuurlijk het bewijs zou geleverd worden dat de brouwer, afgezien van zijn brouwerij, ook nog een dranklokaal uitbaat en

dus valt onder de toepassing van de bepalingen van art. 1 als debiethouder;

Overwegende dat zulk bewijs ter zake niet is geleverd en dat de ambtshalve aanslag dus niet op reklamant(e) toepasselijk en bijgevolg onwettelijk is;

Wat betreft het vierde middel van reklamant(e) :

Overwegende dat volgens reklamant(e) het taxereglement ook nog onwettig is, omdat het taxeplichtigen belast vreemd aan de stad en die zelfs niet meer verondersteld worden een bedrijf of handel uit te oefenen op het grondgebied van Antwerpen;

Overwegende dat het toepassen van art. 2 b) er inderdaad kan toe leiden personen te belasten die niet op het grondgebied der stad wonen en die de voorwaarden niet vervullen vereischt voor den grondslag der belasting, namelijk het bezigen van dienststers, e.d., b.v. in het geval dat een brouwer, krachtens private overeenkomsten of krachtens verplichtingen voortspruitende uit een nalatenschap, de openingstaxe van den Staat zou moeten betalen of een huurcontract eerbiedigen zonder nochtans zelf het betreffende debiet eigenlijk uit te baten, of in het geval waarin een brouwerij eigenares zou zijn van een lokaal waar een drankdebet wordt ingericht en waar de dranken door haar bereid worden verkocht, zonder nochtans dat de brouwerij zelve de eigenlijke uitbater is, en eenige invloed kan uitoefenen op het al of niet in dienst nemen van dienststers e.d.;

Overwegende dat inderdaad in zulke gevallen, krachtens art. 2 b) een brouwerij zou kunnen aangeslagen worden ten aanzien van een grondslag waaraan zij in feite volkomen vreemd is;

Overwegende dat deze beschouwingen tot het besluit leiden dat de betreffende bepaling onwettig is;

Gelet op het advies van het gemeentebestuur van Antwerpen;

Gelet op art. 8 van de wet van 5 Juli 1871;

Besluit :

Art. 1. — Het bezwaar van reklamant(e) wordt aangenomen en de Stad Antwerpen tot de kosten verwezen.

Art. 2. — Een bedrag van 15.000 frank zal onmiddellijk in onwaarde verrekend worden.

Art. 3. — Afschrift van dit besluit zal aan reklamant(e) en aan het Stadsbestuur van Antwerpen betekend worden.

35

BURGERLIJKE RECHTBANK TE TURNHOUT

25 Februari 1937.

Voorzitter : M. Van den Hove.

Rechters : H.H. Smolderen en Raedts.

Pleiters : Mrs Boone en Van Hal.

I. ERFRECHT. — PETITIO HEREDITATIS. — VERJARING.

II. ONWETENDHEID AANGAANDE AFSTERVEN. — VEREISCHTEN VOOR ONDERBREKING.

- I. *Het erfrecht petitio hereditatis verjaart na dertig jaar. Het is ten onrechte dat men bij de interpretatie van art. 789 B. W. een onderscheid maakt tusschen het vermogen om een nalatenschap te aanvaarden en het vermogen om ze te verwerpen. Art. 789 voorziet alleen de keuze van het recht de nalatenschap te aanvaarden of te verwerpen. Dit onafscheidbaar recht betreffende deze keuze is het erfrecht zelf of de erfelijke roeping. Eens de verjaring ingetreden vervalt de erfelijke roeping samen met de inbezitneming.*
- II. *Indien het billijk mag blijken de onwetendheid aangaande het afsterven van den erflater als reden tot onderbreking der verjaring te aanvaarden, zal de erfgenaam nochtans het bewijs moeten leveren dat hij een gegronde reden had om onwetend te zijn van het bestaan van zijn recht.*

Linnekens t/ De Proost en Cen.

Aangezien de eisch van aanlegger strekt : 1o tot de openbare verkoop en verdeling van de onroerende goederen, ahangende van de nalatenschap van wijlen Petrus Verheyen, overleden te Arendonck, op 14 Februari 1898 en tot de uitkeering van de helft van den verkoopprijs aan hem, aanlegger, en voor de helft aan verweerders; 2o tot het betalen door verweerders van de sommen van 12.000 frank en van 37.500 frank, wegens wederrechtelijk innen van inkomsten van die onroerende goederen;

Aangezien de feiten, welke tot het huidig geding aanleiding gegeven hebben, als volgt kunnen omschreven worden :

« De decujus, Petrus Verheyen, overleed te Arendonck op 14 Februari 1898, als erfgenamen nalatende : zijne zuster Carolina Verheyen, echtgenote De Proost Frans, en eene nicht, Ténette Verheyen, dochter van zijn voor overledenen broeder Jan Bapt. Trinette Verheyen, gehuwd met Linnekens Hubert, overlijdt op 30 Mei 1902, twee kinderen nalatende, te weten : Philibert Linnekens, aanlegger in het huidig geding, en Rosalie Linnekens, thans ook overleden. Ten dage van het overlijden van den decujus-Petrus Verheyen, waren de echtelieden Hubert Linnekens-Trinette Verheyen te Brussel gehuisvest, alwaar ook de aanlegger, Philibert Linnekens, tot nog toe verbleven heeft. Van af het afsterven van Petrus Verheyen in 1898 tot in het jaar 1933, hebben, noch Trinette Verheyen, noch haar zoon — thans aanlegger, — ooit enig aanspraak gemaakt op de erfenis van hun oom en grootoom, waarvan Caroline Verheyen, echtgenote De Proost, zich in bezit heeft gesteld en waarvan hare vier kinderen zijn in bezit gebleven. — Bij akte van deeling, verleden door Mter Poot, notaris in standplaats te Arendonck, den 2n Maart 1920, treden gemelde kinderen uit onverdeeldheid voor wat de helft van de nalatenschap betreft. Aan Cornelius De Proost wordt de helft van een huis toebedeeld, aan Jozef De Proost wordt de helft van drie huizen; Cornelius De Proost en Jozef De Proost, overleden zijnde, zijn hunne rechten overgegaan aan hunne onderscheiden erfgenamen, die ook in bezit gebleven zijn van de goederen ahangende van de nalatenschap Petrus Verheyen».

Aangezien de decujus in 1898 overleden is en de vordering slechts ingesteld werd in 1935 ; — dat, naar luid van artikel 789 van het burgerlijk wetboek, het vermogen om eene nalatenschap te aanvaarden of te verwerpen verjaart na 30 jaar; dat derhalve het erfrecht «petitio hereditatis» in hoofde van aanlegger verjaard is.

Aangezien aanlegger, zich steunende op de interpretatie door sommige rechtschrijvers, zooals Baudry-Lacantinerie, aan artikel 789 gegeven, aanvoert dat zijne vordering niet verjaard is; volgens deze rechtschrijvers is de hoedanigheid van erfgenaam, voor wat de wettige erfgenamen betreft, onafhankelijk van welkdanige aanvaarding ook en blijft die erfgenaam deze hoedanigheid behouden eens de verjaring bekomen; — tot dat de verjaring ingetreden is, blijft hij erfgenaam onder de ontbindende voorwaarde zijner verwerping, dit ingevolge de inbezitneming «saisine» (zie Baudry-Lacantinerie, les successions, nr 1884).

Aangezien deze verklaring ten onrechte een onderscheid maakt tusschen het vermogen om eene nalatenschap te aanvaarden en het vermogen om eene nalatenschap te verwerpen, dan wanneer het artikel 789 de verjaring voorziet alleen voor de keuze van het recht de nalatenschap te aanvaarden of te verwerpen. Dit onafscheidbaar recht betreffende deze keuze, is het erfrecht zelf of de erfelijke roeping. Eens de verjaring ingetreden vervalt de erfelijke roeping samen met de inbezitneming, die voorzien is in artikel 724 van het burgerlijk wetboek.

Aangezien de Belgische rechtspraak, na het arrest van het Verbrekingshof van 20 November 1890 (Pas. 1891. I. bl. 15) in dien zin gevestigd is voor wat betreft den uitleg van het artikel 789 van het burgerlijk wetboek. (Zie ook nog : Verbr. 30 Juli 1852, Pas. 1853. I. bl. 330; Verbr. 27 Maart 1879, Pas. 1879. I. bl. 188; Beroep Brussel 15 Juli 1885, Pas. 1886, II, bl. 196; Laurent T. IX. nr 481; Planiol. Traité élémentaire de droit civil. T. III. nr 1974).

Aangezien de verjaring van de vordering van aanlegger ingetreden zijnde, het zonder belang is te onderzoeken of de verweerders de betwiste helft van de nalatenschap door dertigjarig bezit zouden verkregen hebben;

Aangezien aanlegger, in ondergeschikte orde, inroept dat het begin van de verjaring in 1933 dient gesteld te worden, daar hij tot in dit jaar onwetend was van het afsterven van zijn grootoom, Verheyen Petrus. Dat hij aldus ten zijne voordeele wil gebruik maken van de rechtspreuk «Contra non valentem agere non currit prescriptio».

Aangezien, zoo de toepassing van deze rechtspreuk in ons burgerlijk recht, in zake verjaring, scherp betwist wordt door sommige rechtschrijvers, het nochtans billijk is en ook door meerdere rechtsgeleerden aangenomen wordt dat de erfgenamen de onwetendheid aangaande het afsterven van den erflater mogen inroepen. (Zie Baudry-Lacantinerie et Wahl, succession nr 1890; Planiol et Ripert T. IV. nr 274; Planiol Traité élémentaire de droit civil T. III, nr 1976; Kluyskens-erfenissen nr 101 bl. 109. Contra Laurent t. XXXII nr 3 en T. IX. nr 43);

Aangezien echter de onwetendheid van den erfgenaam, aangaande het bestaan van zijn recht, op zich zelf niet volstaat om de verjaring te schorsen; dat de erfgenaam ook gehouden is te bewijzen dat hij eene gegronde reden heeft om onwetend te zijn van het bestaan van zijn recht (Zie: Planiol en Ripert T, VII nr 1379, Fransch Verbrekingshof, 11 Juni 1918, S. 1922, I. 217);

Aangezien het van nu af blijkt uit de feitelijke omstandigheden der zaak dat, zoo aanlegger slechts in 1933 geweten heeft dat hij gerechtigd was in de nalatenschap van Petrus Verheyen, hij geene gegronde reden kan doen gelden om deze onwetendheid uit te leggen; dat, gezien aanlegger en zijne moeder altijd in België hunne woonst hebben gehad en wel namelijk te Brussel en te Antwerpen, zij zonder veel moeite hadden kunnen te weet komen bij middel van inlichtingen verschaft door het gemeentebestuur van Arendonck, dat Petrus Verheyen aldaar in 1898 overleden is;

Aangezien de moeder van aanlegger en later aanlegger zelf dienden te weten dat zij gebeurlijk als erfgenaam konden gerechtigd zijn in de erfenis van hun oom en grootoom, Petrus Verheyen, die te Arendonck verbleef en geen kinderen had; — dat, naar alle waarschijnlijkheid, zij zich in de jaren, die het afsterven van Petrus Verheyen volgden, niet om die nalatenschap bekommerd hebben omdat deze belast was met schulden, zooals het blijkt uit de hypothecaire inschrijvingen, aangehaald in den akt van deeling van 2 Maart 1920;

Aangezien de feiten, waarvan aanlegger vraagt het bewijs te mogen leveren, niet afdoende noch dienend ter zake zijn;

Aangezien derhalve het aanvangspunt van de verjaring op 14 Februari 1898, dient vastgesteld te worden en het niet bewezen is dat er eene reden van schorsing van verjaring ten voordeele van aanlegger zou bestaan.

Om deze redenen :

De Rechtbank, recht doende op tegenspraak, alle andere en tegenstrijdige besluiten verwerpende, zegt voor recht dat de vordering van aanlegger betreffende de nalatenschap van Petrus Verheyen, op 14 Februari 1898 te Arendonck overleden, verjaard is, en dientengevolge zijn eisch in schadevergoeding ook vervalt.

Wijst aanlegger af van zijnen eisch en veroordeelt hem tot de kosten van het geding.

Vlaamsche Juristen
Abonneert U op
RECHTSKUNDIG
WEEKBLAD!!!

36

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE GENT

3e Kamer. — 10 December 1936.

Voorzitter : M. Claeys.

Rechters : MM. Loicq en Van Hoecke.

Referendaris : M. R. Maraite.

Pleiters : Mrs Varendonck en Claeys.

BEVOEGDHEID. — BORGSTELLING. — BURGERLIJKE HANDELING. — VOORWAARDE.

Eene borgstelling welke door een handelaar niet bij winstbejag of winstberekening, maar slechts uit louter gevoel van goedwilligheid en van onbaatzuchtigheid werd toegestaan, heeft een zuiver burgerlijk karakter.

De betwistingen die uit dergelijke borgstelling spruiten vallen diensvolgens buiten de bevoegdheid van de rechtbank van Koophandel.

Lamot Ltd t/ Bulte en Pagou.

Aangezien de eisch door aanlegster bij exploit in datum 10en November 1936 ingeleid strekt ten einde wegens saldo eener leening van 25.000 frank aan eene zekere weduwe J. Bulte toegestaan en voor uitkeering derwelke verweerster zich den 3en Juni 1935 op hare roerende en onroerende goederen, persoonlijk en hoofdelijk borg heeft gesteld, betaling der som van 20.771,-20 frank te bekomen met de gerechtelijke interesten en de kosten des gedings.

Aangezien op weigering van tweeden verweerder van zijne echtgenoot te machtigen om in rechte te staan het den Rechter behoort dergelijke machtiging van ambtswege toe te wijzen (B. W. art. 218).

Nopens de bevoegdheid:

Aangezien vooraleer ten gronde te beslissen het aan de Rechtbank opgelegd wordt hare bevoegdheid te onderzoeken;

Aangezien de rechtbank het algemeen is om te zeggen dat de borgtocht die verbintenissen vrijwaart welke gesproken of te spruiten zijn uit handelszaken waarin de borg persoonlijk betrokken wordt, van handelsrechtelijken aard is en derhalve den gezegden borg, in deze hoedanigheid aan de Rechtbank van Koophandel onderhoorig maakt (Beroepsh. Gent 19en October 1927 J. C. F. N° 4805 bl. 326; Handelsrechtb. Gent, 12en October 1927, J. C. F. N° 4806, bl. 328);

Aangezien zulks het geval niet is in zake;

Aangezien inderdaad de door partijen ter debatten voorgelegde stukken afdoende betoogen dat verweerster geen handelaarster is en zij den borgtocht waarvan sprake niet bij winstbejag of winstberekening maar slechts bij louter gevoel van goedwilligheid en van onbaatzuchtigheid jegens hare moeder heeft toegestaan;

Aangezien daaruit volgt dat dusdanige borgtocht een zuiver burgerlijk karakter bekleeft en deze Rechtbank diensvolgens onbevoegd is «ratione materiae» om over het onderhavige geschil te oor-

deelen (Beltjens Encycli. dr. commercial 2de uitgave I, bl. 39 N° 430 tot 438; Handelsrechtb. Gent, 6 April 1906, J. C. F. 1907, N° 4229, bl. 147; Handelsrechtb. Gent, 3e Kamer, 4n April 1935, De Baere t. Bogaerts, onuitgegeven; Handelsrechtb. Gent, 3e Kamer, 20 Juni 1935, Caus t. Langlois en De Saeger, onuitgegeven).

Om deze redenen, de Rechtbank, alle verdere of tegenstrijdige besluitschriften verwerpende, machtigt verweerster om in rechte te verschijnen; verklaart zich onbevoegd «ratione materiae» om het voorhanden geschil te beslechten, laat het aan partijen over zich te voorzien als naar rechte; verwijst aanlegster in de kosten des gedings.

37

VREDEGERECHT ANTWERPEN

2de Kanton. — 29 September 1937.

Rechter : Mr P. De Preter.
Pl. : Mrs Victor en A. Dupont.

DIENSTKONTRAKT. — GOUVERNANTE. — OPZEG.

Een gouvernante die gelast is met de opvoeding der kinderen, zelfs wanneer hierbij geen bepaald onderwijs gegeven wordt, verricht hoofdzakelijk intellectueelen arbeid en kan niet beschouwd worden als dienstbode of meid.

Bij afwezigheid van alle wettelijke bepaling betreffende den opzeg welke aan een gouvernante dient gegeven behoort het door analogie met de bepalingen van de wet op het dienstkontrakt voor bedienden, aan te nemen dat een opzeg van drie maanden vereischt is.

Ziegler t/ Grynberg.

Aangezien de eisch strekt tot betaling der som van 3300 frank ten titel van schadevergoeding; samen met verwijzing van verweerder in de gerechtelijke intresten en in de kosten des gedings, met verklaring van voorloopige uitvoerbaarheid van het vonnis;

Herzien ons vonnis in dato van 23 September 1937;

Gehoord partijen in hunne midelen en gezegdens en in hunnen persoonlijken uitleg ter buitengewone zitting van 29 dezer;

Gelet op art 2, 34, 37 en 41 der wet van 15 Juni 1935;

Overwegende dat verweerder niet ontkent in een dagblad-aankondiging eene gouvernante te hebben gevraagd op welk aanbod, aanlegster zich aanmeldde en aangenomen werd mits eene maandwedde van 500 frank met daarenboven vrije woonst en kost;

Overwegende dat partijen akkoord gaan om te verklaren dat bij het in-dienst-nemen van aanlegster, er deze laatste opgewezen werd dat zij naast de opvoedingstaak der beide kinderen, dezer kleine onderhoud, zooals het rein-houden van 's kinderens bed en goed, ook waar te nemen had;

Overwegende dat verweerder in deze laatste op-

gelegde en aangenomen bezigheid, de kenmerken van een gewoon dienstboden-kontrakt herkennen wil, om aanlegster, zooniet als dienstmeid, toch alleszins als half-gouvernante te bestempelen en bijgevolg haar elk ander opzepsvergoeding te ontkennen dan de voor die lieden gebruikelijke acht dagen;

Overwegende dat zoowel de achteraf eenzijdig toegekende benaming van half-gouvernante als de aard der bijkomstige bezigheden het werkelijk karakter der aangegane dienstverhuring niet veranderen kunnen, wanneer ditzelfde duidelijk bedongen blijkt in de dagblad-offerte, die aanlegster's wil tot het aanvaarden er van bewogen heeft, en zijne bevestiging vond in de opvoedtaak, in hoofdorde, zooals door partijen toegegeven, aan aanlegster opgelegd;

Overwegende dat het ter zake niet dienend is om aan de kwestieuze dienstverhuring een intellectueel karakter te kunnen geven, na te gaan of aanlegster al dan niet zeker onderwijs aan verweerder's kinderen gaf, want dat de rol van opvoeder, zooals verweerder dit van aanlegster eischte en zooals deze dit trouwens onberispelijk blijkt gedaan te hebben, essentieel intellectueele prestaties eischt zoowel van eene gouvernante als van eene half-gouvernante, welke onder geen opzicht in de werkzaamheden van gewone dienstmeiden vallen;

Overwegende dat bij afwezigheid van elke wetsbepaling ter zake, er enkel bij vergelijking en in billijkheid kan uitgemaakt worden op welke opzeg of opzepsvergoeding aanlegster zou mogen aanspraak maken;

Overwegende dat een opzeg van 3 maanden zooals aanlegster dit eischt, met het oog op den gelijkaardigen opzepsduur den bedienden toegekend, ons inderdaad billijk schijnt, zoowel om de door aanlegster aangehaalde reden van analogie, als om den vermoedelijken langen duur van het gouvernante-schap, dat bij gebrek aan uitdrukkelijk overeengekomen tegenstrijdige bepaling, zijne bestaansreden precies vindt in de noodzakelijk aandurende toevertrouwde opvoeding;

Overwegende dat aanlegster, naast de geëischte wedde-uitkeering, nog driemaandelijksche vergoedingen van 600 frank vordert, zijnde de tegenwaarde van de vrije woonst en genoten kost, die in verweerder's of 's meesters verplichting besloten lagen;

Overwegende dat dit deel van den eisch zoo het principieel gegrond is, toch overdreven voorkomt in zijne hoogte, vermits zoowel aanlegster, nu zijzelve haren eigen kost betaalt, als verweerder wanneer hij in zijn gezin één persoon meer te voeden had, hiervoor slechts 7 frank daags zullen uitgeven; wat met de woonstuitgave te samen op 17 frank kan geraamd worden;

Overwegende dat aanlegster op 14 Juni 1937 werd opgezegd, hetzij 2 dagen na het intreden eener nieuwe maand, maar zij nog het volle loon dezer begonnen maand ontving, wanneer zij op 2 Juli 1937 hare betrekking noodgedwongen moest

eindigen, zoodat zij, de begonnen maand niet rekenend, 3 maanden loon eischt vanaf 12 Juli 1937;

Overwegende nochtans dat voor volledig inwonende loontrekkenden, zooals nursen, meiden, enz., de opzeg ten allen tijde nuttig moet kunnen gegeven worden, zonder inachtnaam van den mogelijken vervaldag, daar juist om het onbekeurd meesterschap van den heer des huizes niet te krenken, een onbehagelijk en waarschijnlijk gespannen samenwonen moet vermeden worden en tot een minimum herleid, zoodat de opzeg van 3 maanden vanaf 14 Juni 1937 moet kunnen tellen;

Overwegende dan ook dat er aan aanlegster kan toegekend worden voor: opzegsloonsaldo van 14 Juli 1937 tot 14 September 1937 = 1500 frank - 467,15 frank = (betaald van 14 Juni tot 13 Juli 1937) 1032,85 frank, met daarenboven: als bijhoorende inwoningvergoeding van 3 Juli 1937 tot 14 September 1937 = 73 dagen aan 17 frank = 1241 frank of te samen 2373,85 frank;

Om deze redenen:

Wij, Vrederechter, rechtdoende tegensprekelijk, verklaren den eisch ontvankelijk en gegrond. Veroordeelen verweerder om aan aanlegster te betalen de som van 2273,85 frank, vermeerderd met de gerechtelijke intresten en de kosten des geding, deze laatste ten beloope van 43,45 frank en hierin niet begrepen de verdere mogelijke onkosten;

Zeggen dat er geen reden is om de voorloopige uitvoerbaarheid van het vonnis te bevelen.

38

VREDEGERECHT TE LEUVEN

1e kanton. — 23 Januari 1937.

Vrederechter: M. Velkamp.
Pleiters: Mrs Anciaux en Fievet.

RECHTSPLEGING IN BURGERLIJKE ZAKEN. — PANDBESLAG. — BEVOEGDHEID.

De rechter van de plaats waar het pandbeslag gelegd werd is alleen bevoegd om het pandbeslag van waarde te verklaren daar het pandbeslag door dit vonnis dezelfde uitwerksels heeft als een beslag bij uitvoering. Het moet in denzelfden vorm gedaan worden als het uitvoerend beslag en dus moet de vordering tot geldig-verklaring gebracht worden voor de Rechtbank waar het pandbeslag werd gelegd.

L. V. t/ B. en D.

Aangezien het geding voor doel heeft:

1) verweerders solidairlijk te veroordeelen aan eischeres eene som van 2004,30 frank te betalen, som die verweerders aan eischers schuldig zouden zijn voor huur en borg voor de huur van een huis gelegen te Luik, volgens huurovereen-

komst geboekt te Luik, A. C. Noord, op 20 Februari 1936, boek 4, blad 37, vak 78, één rol, zonder verzending, ontvangen 81 frank, de Ontvanger, (get.) onleesbaar;

2) de van waarde verklaring van het pandbeslag gelegd ten laste van eerste verweerder in naam van eischeres volgens geregistreerd exploit van deurwaarder Lovinfosse te Luik, den 27 December 1935.

Aangezien verweerders opwerpen dat Wij onbevoegd zijn om over het pandbeslag te vonnissen om reden dat eischeres bevel bekomen heeft van den Vrederechter te Luik, haar toelatende tot het pandbeslag over te gaan, zonder voorafgaand bevel en dat zij in het exploit van pandbeslag woonplaats gekozen heeft te Luik, plaats waar de verplichting moest uitgevoerd worden.

Aangezien de onderscheidene akten van een pandbeslag, namelijk: de toelating van den Vrederechter om zonder voorafgaand bevel pandbeslag te leggen en het bij uitvoering inbeslagnemen, een ondeelbaar geheel vormen met de vordering die voor doel heeft het pandbeslag van waarde te verklaren, daar het pandbeslag maar waarde hebben kan zoo de verscheidene pleegvormen door de wet vereischt, stipt nageleefd worden; dat eischeres de bevoegdheid van den rechter van de plaats waar het pandbeslag gelegd werd, gekozen heeft, dat deze rechter dus alleen zou bevoegd zijn;

Aangezien het feit dat bij zekere inbeslagnemingen, art. 558, 822 en 417 van Wetboek van burgerlijke rechtspleging, het niet de rechter, die het bevel tot inbeslagnemen verleent, is die over de inbeslagneming vonnist, niet bewijst dat dit van toepassing zijn zou voor het pandbeslag;

Aangezien overigens de rechter van de plaats waar het pandbeslag gelegd werd, alleen bevoegd is om het pandbeslag van waarde te verklaren daar het pandbeslag door het vonnis van waarde-verklaring dezelfde uitwerksels heeft als een beslag bij uitvoering, dat het pandbeslag in den zelfden vorm moet gedaan als het beslag bij uitvoering (art. 821 W. B. R.) bijgevolg moet de vordering tot van waarde-verklaring voor de rechtbank van de plaats waar het pandbeslag gelegd werd, gebracht worden (Carré et Chauveau - 2811).

Aangezien wij aldus onbevoegd zijn om te vonnissen over het pandbeslag.

Aangezien de eisch tot betaling van zekere sommen die verweerders ingevolge voormelde huurovereenkomst schuldig zouden blijven aan eischers niet samenhangend is met den eisch tot van waarde-verklaring van het pandbeslag; dat wij bevoegd zijn om over de vraag tot betaling te oordeelen, vermits de verplichting te Leuven is ontstaan;

Aangezien verweerders drie posten betwisten van de afrekening opgemaakt door eischeres..... (zonder belang).

Om deze redenen, Wij, Vrederechter..... gelet op art. 2, 34, 37, 41 en 64 wet van 15 Juni 1935,

Verklaren Ons bevoegd voor de eerste vraag en veroordeelen verweerders solidairlijk aan eischeres

de som van 1754,30 fr. te betalen om voormelde redenen, dit met de rechterlijke intresten vanaf 6 November 1936;

Verklaren Ons onbevoegd om het pandbeslag gelegd ten laste van de eerste verweerster van waarde te verklaren en tot inbeslagneming bij uitvoering te veranderen.

Verwijzen ieder der partijen tot de helft der kosten.....

39

WERKRECHTERSRAAD VAN BEROEP DER PROVINCIE ANTWERPEN EN LIMBURG

16 November 1936.

Voorzitter : M. Van Oekel.

Pleiters : Mrs Vincentelli en Gunzburg.

GEHUWDE VROUW. — VOORTZETTING DER RECHTSPLEGING ZONDER HERNEMING DER RECHTSPLEGING NOCH MACHTIGING VAN DEN MAN.

PERSOONLIJKE VERSCHIJNING EN ONDERVRAAGING VAN PARTIJEN ONDER EED, RECHTSGELDIGHEID EN BEWIJSKRACHT; ONTBONDEN VENNOOTSCHAP IN GEMEENSCHAPPELIJKE NAAM « RES INTER ALIOS ACTA » VOOR DERDEN.

I. *Eene vrouw die, ongehuwd, eene rechtspleging tot invorderen van rechten voortspruitende uit het uitoefenen van haar beroep is begonnen, kan na gehuwd te zijn deze rechtspleging voortzetten zonder machtiging van haren man en zonder de formaliteit van « hernemen der rechtspleging ».*

II. *Het bevelen van de persoonlijke verschijning der partijen, en ondervragen derzelve onder eed, is een maatregel van onderzoek gansch verschillend van de « ondervraging eener partij over feiten en artikelen », zij geschiedt in uitvoering van het besluit van den Prins Souverein der Nederlanden van 4 November 1814 en van artikel 119 van het wetboek van Burgerlijke rechtspleging.*

III. *De omstandigheid van ontbinding en in vereffening stelling eener maatschappij in gezamenlijken naam, raakt de schuldeischers dezer vennootschap niet : deze mogen als voorheen zoowel de maatschappij als de vennoten afzonderlijk dagvaarden tot veroordeeling.*

Italia Careri Nusbaum en J. Careri t/ Tannenbauw.

Gezien het proces verbaal van getuigenverhoor gehouden op en de verklaringen van de partijen wederzijds onder eed gehoord ter zitting van en van in uitvoering van voormelde arresten,

Aangezien de beroepers de firma Italia Careri Nusboom en Cie en Mr. J. Careri,

I. — De niet ontvankelijkheid der vordering van aanlegster thans beroepene, opwerpen, omdat deze zou verwaarloosd hebben na haar huwelijk in den loop van het geding, de rechtspleging in behoorlijken vorm te hernemen, gemachtigd door haren echtgenoot.

Maar aangezien :

1° Het geschil betrek heeft op de rechten van de beroepene toegekend met het oog op het uitoefenen van haar beroep, en dat artikel 216. 3° van het B.W. uitdrukkelijk verklaart dat in dergelijk geval de gehuwde vrouw zonder machtiging van haren man, in rechte kan optreden.

2° Overigens artikel 344 van het wetboek van rechtspleging enkel de formaliteiten van eene herneming der rechtspleging voorschrijft voor gedingen die « niet volledig in staat zijn » wanneer een der partijen in den loop van het geding komt te overlijden, en dat artikel 334 alinéa 1, uitdrukkelijk bedingt dat voor dezelfde gedingen eene wijziging in den staat der partijen geene voortzetting der rechtspleging belet (Cfr. Précis de procédure civile Braas 927).

II. — Dat dezelfde partijen Italia Careri Nusbaum en J. Careri, de nietigheid inroepen van het op 26 November 1934 gehouden getuigenverhoor, onder voorwendsel dat dit zou zijn gehouden geworden op andere uren en plaatsen als vermeld in het oproepingsbevel uitgaande van de griffie.

Maar dat deze partijen volledig in gebreke blijven eenig bewijs betreffende deze bloote bewering hunnerzijds, voor te brengen ; dat integendeel het getuigenverhoor is gehouden geworden op dag en uur die daartoe aan partijen waren beteekend geworden, maar dat de beroepers voormeld, ofwel niet zijn verschenen, of zich hebben vergist betreffende plaats en uur der zitting.

III. — Dat even tevergeefs dezelfde beroepers de persoonlijke ondervraging van partijen, onder eed ter zitting, aanklagen, als onregelmatig en niet in overeenstemming met artikel 324 en volgende van het wetboek van rechtspleging.

Dat inderdaad voormelde artikelen alleen betrek hebben op de ondervraging van partijen over bepaalde feiten en artikelen terwijl de persoonlijke ondervraging van partijen onder eed gebeurt, in uitvoering en bij toepassing van artikel 2 van het besluit van den Prins souverein der Nederlanden van 4 November 1814 en van artikel 119 van het wetboek van burgerlijke rechtspleging. (Cfr. Braas, loco citati N° 864 en Pandectes Belges V° Comparution).

IV. — Aangezien ten slotte de voornoemde beroepers in hunne beslitselen aanvoeren dat het tusschenvonnis dat getuigenverhoor beveelt, niet zou zijn uitgegeven en beteekend geworden, dat inderdaad wanneer men zelfs aanneemt dat zulke voorschriften zouden toepasselijk zijn op het voormelde vonnis, daardoor nog niet de nietigheid wordt bewezen van de gevoerde rechtspleging, maar daarenboven en bijzonder, dat afgezien van dit vonnis en het dientengevolge gehouden getuigenverhoor de andere bestanddeelen der zaak hetzelfde besluit wettigen, als wat uit de betwiste rechtspleging moest voortvloeien.

Aangezien inderdaad, voorwat den grond der zaak betreft, de betwiste doorzending tegen de be-

roepers, die handelaars zijn, kan en mag bewezen worden, door alle middelen van recht, vermoedens inbegrepen.

Aangezien de persoonlijke ondervraging van partijen onder eed ter zitting, evenals het gehouden getuigenverhoor uitgewezen hebben, dat op 8 Januari de twee vennooten der firma Italia Careri Nusbaum en C°, vergaderd in aanwezigheid van de beroepene, hebben besloten tot de ontbinding hunner vennootschap in gemeenschappelijken naam en aan de beroepene hebben opgedragen de schriftelijke akte dezer ontbinding voor hen op te maken, wat blijkt te zijn gedaan geworden.

Dat bij die gelegenheid, in aanwezigheid der zelfde beide vennooten allermindst door een hunner, bij aanwezigheid en toehoor van den anderen, aan beroepene is beteeekend geworden dat hare betrekking bij de ontbonden firma van af dien oogenblik een einde zou nemen, en dat zelfs eene bespreking tusschen de beroepene en de beroepers, zij het dan door bemiddeling van een derde, taalman, is gevoerd geworden, om te trachten zich tot accoord te stellen over het bedrag van de vergoeding die uit dien hoofde aan beroepene moest toekomen, maar dat er geen akkoord daarover is kunnen bereikt worden.

Dat verder, uit de bescheiden zelf der zaak, en de stukken der rechtspleging blijkt, dat onmiddellijk daarna, de beroepene beroepers voor den werkrechttersraad heeft betrokken om de vordering te stellen die het voorwerp uitmaakt van het tegenwoordig geding.

Aangezien al deze omstandigheden een geheel van sterke en overeenstemmende vermoedens uitmaken, waaruit mag worden besloten dat het bewijs is geleverd van het werkelijk ontslagen van beroepene zonder voorafgaandelijk opzeg.

Aangezien beroepene dus recht heeft op het haar onbetaald gebleven saldoloon en de wettelijke vergoeding van drie maanden opzeg.

Dat geene betwisting over de uit dien hoofde gevorderde bedragen bestaat tusschen partijen.
Voor wat de partij Nusbaum betreft :

Aangezien Nusbaum geen beroep blijkt te hebben aangeteeekend tegen het bestreden vonnis en dus als beroeper in persoonlijken naam niet gerechtig of bevoegd is te besluiten in beroep.

Aangezien overigens de overeenkomst tusschen de vennooten getroffen betrekkelijk de wijze der vereffening hunner vennootschap, res inter alios acta, zijn voor de beroepene, en dat nog, met de maatschappij in gemeenschappelijken naam de beide solidaire vennooten mogen gedaagd en veroordeeld worden, tot wat er door de vennootschap verschuldigd is, onder voorbehoud voor de vennooten hunne wederzijdsche betrekkingen te regelen overeenkomstig de tusschen hen bestaande afzonderlijke afspraak.

Om deze redenen :

De Werkrechttersraad van beroep, kamer voor

bedienden, alle verdere en tegenstrijdige besluiten verwerpende, recht doende in voortzetting der rechtspleging, verklaart het beroep ongegrond, bekrachtigt het bestreden vonnis en veroordeelt de beroepers tot de kosten.

BIBLIOGRAPHIE

P. DE BEUS. — Arresten van het Hof van Verbreking. (Nederlandsche teksten). — 1e jaargang. — Nr 2. — Mei-September 1937. — Etabliss. Emile Bruylant.

Wij wenschen bijzonder de aandacht van onze lezers te vestigen op de verschijning van het tweede nummer der Verzameling van Arresten van het Hof van Verbreking in de Nederlandsche taal. Deze verzameling wordt bezorgd door den heer P. De Beus, raadsheer in het Hof van Beroep te Brussel, wat een volstrekte waarborg is voor de degelijkheid en de wetenschappelijke waarde van de bewerking van het materiaal.

Tot nog toe zijn de Nederlandsche arresten van het Hof van Verbreking niet talrijk daar de meeste belangrijke zaken, die in den laatsten tijd door het Hof van Verbreking werden gevonnist nog werden ingeleid in eersten aanleg vóór de toepassing der wet van 15 Juni 1935. De meeste arresten die tot nu toe in de verzameling van Raadsheer De Beus werden gepubliceerd zijn dan ook arresten van strafrecht.

Binnen zeer korten tijd zullen echter ook de burgerlijke zaken aan de beurt komen en de toepassing der wet van 15 Juni 1935 ondergaan, zoodat wij ons dan mogen verwachten aan zeer belangrijke Nederlandsche arresten van ons Hoogste Hof.

Wij kunnen de Vlaamsche juristen niet genoeg wijzen op het belang van deze uitgave en ze er toe aanzetten regelmatig deze publicatie te volgen.

REVUE DER REGISTRATIE EN DOMEINEN. — 13, Masuipplaats, Brussel : Periodische verzameling van Leer en van Rechtspraak. — Nummers 1 tot 8. — Jaarabonnement: frs. 25.—

Deze revue, waarvan de eerste jaargang bijna gansch verschenen is, wordt uitgegeven op initiatief van den heer minister van Financiën en onder de leiding van het Bestuur der Registratie en Domeinen.

We hebben het verschijnen dezer publicatie begroet als een belangrijke en beteekenisvolle aanwinst voor de Vlaamsche rechtscultuur.

En werd deze revue aanvankelijk uitgegeven om aan de ambtenaren van het Bestuur der Registratie en Domeinen een passend hulpmiddel te verschaffen, gezien zij wegens hun ambtbezigheden voortdurend met alle uitingen van het juridisch leven innig contact hebben, dan kunnen wij, wanneer wij in het voorbericht lezen dat «de Revue waarschijnlijk ook van nut zal zijn voor degenen die, buiten het Bestuur, in het rechtsleven gemeeld zijn...» met beslistheid antwoorden : ja, deze uitgave is van het grootste nut voor de juristen in 't algemeen, en menig advocaat zal er met vrucht naar grijpen voor het argumenteeren zijner zaken.

Inderdaad, wij hoeven slechts de reeds verschenen nummers — allen van circa 60 blz. zuiveren druk, — na te kijken om de gegrondheid van onze belangstelling te verrechtvaardigen.

Uitgegeven om tot boekdeelen gebundeld te kunnen worden, ingedeeld in nummers, geeft de revue de nieuwste wetgeving, beslissingen, studies over bijzondere gevallen, welgekozen en gecommenteerde vonnissen en arresten, niet alleen in zake fiscale en domaniale kwesties, doch ook inzake burgerlijk recht, commercieel recht, notarieel recht, administratief en publiek recht.

Aan wie dus van nabij de ontwikkeling der wetgeving, der rechtspraak en der rechtsleer wil volgen, kan de Revue der Registratie en Domeinen buitengewone diensten bewijzen.

MEDEDEELINGEN

DE VLAAMSCHE AKADEMIEËN

Motie der « Vereeniging voor Wetenschap »

De « Vereeniging voor Wetenschap », in algemeene vergadering bijeengeroepen op 24 October 1937;

gehoord de uiteenzetting van het bestuur over het ontwerp van de nieuw te richten Vlaamse Akademiën, zooals het door de desbetreffende ministeries voor advies blijkt te zijn gezonden naar de franschtalige akademiën en door deze als vertrouwelijk dokument aan hun leden medegedeeld;

teekent uit alle macht protest aan tegen het procédé van het ministerie, dat thans, bij louter Vlaamse aangelegenheden, het advies inwint van akademiën die openlijk strijd hebben gevoerd tegen elke vervlaamsching van ons hooger onderwijs en elke inrichting van Vlaamse Akademiën, overigens hun vorige desbetreffende moties nooit in het minst hebben ingetrokken;

stelt vast dat het advies van de eenige Vlaamse akademie, waaruit de kernen van de nieuwe Vlaamse Akademiën dienen te worden genomen, in het geheel niet werd gevraagd;

verzoekt den Heer Minister zijn ontwerp onmiddellijk over te maken aan de gemengde commissie door de « Vlaamse Academie » en de « Vereeniging voor Wetenschap » te dezer zake ingericht;

verklaart dat zij onwrikbaar vasthoudt aan het standpunt: volledige zelfstandigheid van de nieuwe Vlaamse Akademiën, — dat van meet af aan

werd ingenomen door de gemengde commissie van de « Vlaamse Academie » en de « Vereeniging voor Wetenschap »;

stelt met genoegen vast, dat, mede blijkens het referendum onder de duizenden congresleden uitgeschreven, onze tien Wetenschappelijke Congressen integraal op hetzelfde standpunt staan, en dat de algemeene studentenverbonden van Gent en van Leuven zich reeds onvoorwaardelijk bij hetzelfde standpunt hebben aangesloten;

verzet zich met klem tegen elke poging om Vlaamse Akademiën op te richten door het splitsen van de bestaande franschtalige akademiën;

roept alle cultuurverenigingen op, om, in overeenstemming met de « Vlaamse Academie » en de « Vereeniging voor Wetenschap », onverwijd en doortastend op te treden;

vertrouwt ten stelligste, dat geen enkel Vlaamsch intellectueel ten deze afbreuk zal doen aan de Vlaamse waardigheid en gebiedende Vlaamse tucht.

TIJDSCHRIFTEN

NEDERLANDSCH JURISTENBLAD. — Nr 37. — 30 October 1937. — Mr. A. F. K. Hartogh, Supreme Court en New Deal in de Vereenigde Staten (II, slot). — Mr. H. Stoffels: Nederlanders in Spaanschen Dienst. — Mr. J. H. Kessler: De aan de voogdijvoorziening na echtscheiding gekoppelde alimentatie volgens het B. W. en het ontwerp tot wijziging van het Kinderrecht. — Prof. Dr. N. van Wijk, De draagwijdte van art. 7 lid 3, Acad. Statuut ten aanzien van het candidaatsexamen Ned.-Indisch recht. — Mr. A. A. L. F. v. Dulleman: De Analogieplannen van Mr. Marx.

ECONOMISCHE TIJDINGEN. — Nr 17. — 25 October 1937. — Beknopte beschouwingen over het Cichoreibedrijf (vervolg en slot), door Senator R. Desmedt. — Fiscale rubriek: De fiscale vereenvoudiging.

DALLOZ. — RECUEIL HEBDOMADAIRE DE JURISPRUDENCE. — Nr 31. — 28 October 1937. — Notes fiscales: Les modifications apportées en matière de contributions directes par les décrets-lois de juillet et août 1937 (suite).

VLAAMSCHE JURISTEN ABONNEERT U OP HET "RECHTSKUNDIG WEEKBLAD" !!!